

Ukininkas

Prekė su prisiuntimu:

Prusiose 75 k.

Lietuvoje-Maskolijoje 2 r. 50 k.

Anglijoj³ 3 žil. — Amerikoj⁷ 75 c.

Tautiškas žmonių laikraštis.

Išaina kas mėnesis vieną kartą.

Adresas:

*Fr. M. Saunus, Rokaiten,
per Neukirch, Ostpreusscn.*

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Turinys.

Kaip augina Lietuvius gimnazijose. Mokytinių Draugas. Veiverių Seminarija. Tūlvikos. Žinia apie spauda. a. Kaip prancuzai už laisvę kariavo. (Tėsimas). Iš Lietuvos. Lietuviai svetur. Iš svetimų šalių. Apie Maskolijos studentų sukilimą. Judošių veislė. Numirelių darbai. Visokios žinios. Kankintinių kasa. Į Tėvynės mylėtojus. Prenumeratoriams iš Lietuvos. Atsakymai.

Kaip augina lietuvius gimnazijose.

Apšvietimas žmonių gudų valdžiai — tai peilis po kaklu. Ji gerai supranta, kad negalės arti ir akėti su apsišvietusiais žmonėmis, negalės nulupt nuo jų po 10 kailių. Už tai visur, kaip įmanydama, trukdo šviesą; tukstančių tukstančius išmėto kas metai ant žandarų, šnipukų ir visokių tamsybės apaštalių, kad tik išraut iš šaknių tą „piktadagį“ — apšvietimą arba nors neduot jam iškerot; visose mokyklose stengiasi ne tikrą mokslą duot, bet pirmiausia aptemdyt žmogaus protą, padaryt iš jo tikrą valdžios tarną, garbintoją jos nedorų darbų ir platintoją tamsybės tarp žmonių.

Į ką paverstos visos mus pradedamosios mokyklos, ypač Kauno ir Vilniaus gubernijų? Ką ten sėja, ar šviesos ar tamsybės mokslą? — Nebereikia jau, man rodos, apie šitą rašyti; o jei kas nori, gali apie tai kitoj vietoj mus laikraščių pasiskaityt.

O kaip šviečia gimnazijose, tose gimnazijose, kur daugiausiai lietuvių yra? — apie tai aš parašysiu.

Suvalkų gubernijoje yra 2 vyrų gimnazijos: Senapilė ir Suvalkuos, bet Suvalkuos vos keli lietuviai-mokintiniai tėra.

Senapilės gimnazija — tai lietuvių ukininkų gimnazija; daugiausiai čia mokytinių — tai vaikai ukininkų. Kokia 20 metų atgal vienoj pirmoj klasoj budavo apie 100 lietuvių. Lengva tada buvo suvalkiečiams leist savo sunus į gimnaziją: už pragyvenimą mokėdavo kokią 60—80 rublių, už gimnaziją 10—15; da keli metai atgal, da pigiau viskas budavo. Į gimnaziją priimdavo, kiek tik tilpdavo.

Bet neilgai teip buvo. Gudų valdžiai atėjo į galvą, kad jau per daug lietuvių į mokslą eina, ir ji uždėjo savo leteną ant šitos gimnazijos:

kad sunkiau būtų vidutiniams ukininkams leisti savo vaikus į klasią, padidino už gimnaziją mokestį; o kaip tai nieko negelbėjo atsuntė naują direktorių ir liepė jam praretint mokytinius.

Direktorius nesnaudė; neilgai trukus viso trečdalis mokytinių neteko gimnazija: vienus išvarė, kiti patys išbėgo, trečių visai nepriėmė. Jis įtaisė tam tikras mokytinių „kvatieras“, žinoma, brangesnes negu pirmiau buvo; da padidino už gimnaziją mokestį . . .

Skaitlius lietuvių-mokytinių per pusę susi- mažino; bet valdžiai to vieno neužteko: jai rūpėjo užaugyti iš lietuvių tikrus savo tarnus, aklus caro ir jo uodegos garbintojus.

Tam tikslui Senapilės gimnaziją paverė į apmaskolinimo urvą, mokytojus — į šnipukus. Maž-daug nuo 1892 m. mokytojai pradėjo šnipinėti po mokytinių knygas blusinėti lovas, uostinėti skryneles. Mokytiniai ne kartą sugaudavo mokytojus prie langų savo „kvatierų“. Direktorius net uždraudė langinyčias uždarinėti arba užtiest langus iš vidaus. Pradėjo kratas pas mokytinius daryt.

Atsimenu — ateina vieną kartą inspektorius ir da vienas šnipukas.

— Ar neturit kas kalendoriaus? Mums dabar labai prireikė, o pirtk nēr pas ką — sako inspektorius.

Mokytiniai tuoj suvilko jam rusiškų kalendoriukų.

— Ne, ne toks . . . Ar ne turit lietuviško? Jų visur galima gaut . . . Ten yra visokių rodų, kaip nuo ko gydytis, kaip kokius valgius sutaisyti — mums tokio reikia . . .

Mokytiniai sako, kad kol gyvi, da nē nematē tokio kalendoriaus.

— Nemeluokit! Mes žinom, kad jus turit! . . . Na palaukit, kaip patys rasim, bus blogiau!

Ir pradėjo tuodu geradėjai versti knygas ir lovas. Rado lietuviškas maldaknyges — ir tas norėjo paimti! Per visas „kvatieras“ perėjo tą naktį, o kalendoriaus niekur negavo.

Bet iš tokių kratų ir šnipinėjimų mažai naudos išėjo gudams; mokiniečiai lietuviai vis labiau ir labiau pradėjo susiprasti; jie pamatė, ką nori iš jų išauklėti gimnazija.

Per paskutinį dešimtmetį valdžia patėmijo, kad iš lietuvių, baigusių Senapilės gimnaziją, daug jos priešų išėjo, daug platintojų tikros šviesos tarp žmonių. Ne vieną iš jų per ištisus metus kankino kalėjime, paskui ištremė į tolymą Gudiją. Valdžia patėmijo, kad iš lietuvių-mokinių Senapilės gimnazijos išeina daugiausiai kunigų; o juk jie ir jos priešai!

Pamatė šitą valdžia ir da karščiau ėmėsi už darbo. Iš pradžių norėjo uždaryti gimnaziją, bet pasibijojo per daug supykint valščionis. Tada, turbūt kad atitraukti mokinius nuo seminarijos, įtaisė gimnazijoj cerkvę; o kad da sumažinti lietuvių skaitlių ir kad būtų lengviau išverst juos ant savo kurpaliaus, 7 metai atgal įvedė „internatą“, tą „peklą“, kaip žmonės sako.

Internatą valdo inspektorius ir direktorius. Juodu paskiria, kas turi eiti ten gyventi; pirmutinė vieta, žinoma, lietuviams paskirta.

Už „kvatieras“ reikia mokėti 120—130 rub., o už internatą 180 rub (anais metais numušė 10—20 rub). Paskiria kam eit į internatą, nežiuri, ar jis turi iš ko mokėti, ar ne — liepia eit, tai ir eik! Neisi — iš gimnazijos išvarys! — Išdavinėjant egzaminus nekuriems tiesiog pasako: „Jei eisi į internatą, tai išduosi“!

Nors internate mokiniečiai kur-kas blogiau mokinasi, o doros visai nustoja (pasileidžia), bet vis-gi gruste grūdžia ten mokinius.

Anais metais penktos klisos buvo internate 6 mokiniečiai, o nė vienas neperėjo į šeštą; iš 13 mokinių trečios klisos tik 4 perėjo į ketvirtą.

Tais pačiais metais beveik visi mokiniečiai internato vyresniųjų klisų ir du antros (!) susirgo paleistuvystės ligoms. Direktorius žinojo apie tai, bet pasirupino, kad tik tyliai viskas praeitų ir tiek.

Kunigai per išpažintį klausdavo: „ar internate gyveni“? Jei „internate“, tai jau kunigs žino, kas per paukštis.

Dabar jau aiškiai matyt, kaip šviečia mokiniečius, ypač lietuvius, Senapilės gimnazijoj. Čia nerupi mokslas, nerupi užauginti gerus, dorus žmones, čia rupi tiktai apkvailinti jaunikaičius! Svarbiausias mokiniojam daiktas — išgirst, kur už durių pasislėpus, ką kalbasi mokiniečiai: didžiausia rupestis — išuostinėti knygas, lovas, šėpas mokinių, perskaityti kiekvieną jiems atėjusį laiškėlį!

Internatė (nėr ką jau kalbėti apie gimnaziją) net kalbėt lietuviškai užginta; prieš valgi ir po valgiai *įvedė gudiškas maldas!*

Pora lietuvių-mokinių norėjo nekalbėt tų maldų ir pasakė apie tai savo kunigui-batiuskai Miknevyčiui; bet tas tuoj direktorini juodu apskundė už tai, kad valdžiai priešinasi!

Ko jau tada laukt nuo mokytojų, jei kunigas-kapelionas toks! Ko laukti nuo gimnazijos, kad net mus *bažnyčioj* per caro šventės gale mišių *mokiniečiai gudiškai gieda*: „Bože, caria chrani“ Jau nors šitam turėtų pasiprešinti kunigai, o ir patys mokiniečiai, negiedot ir gana! (Ar neatsimenat, kaip anais metais mintaujiečiai laimėjo!?)

Na, bet ką jau čia apie giedojimą — ir *į cerkvę* kelis kartus buvo mokinius katalikus *nuvarę*, o kunigas Miknevičius ir kiti kunigai (vietiniai) nė žodžio nepasakė!

Nėr ką nė mislyt, kad *mokiniojai* gimnazijos būtų geresni už kunigus; didesnė jų pusė *prie slaptos policijos priguli*: direktorius Mosakovski's — pirmsėdys; dešinėj jo ranka — perkrikšta Stalski's raštininkas gimnazijos; kairėj — sargas gimnazijos (katalikas) ir pagelbininkas Emeljanov's, buvęs žandarų vakmistra; paskui eina perkrikšta Vazejevski's Razumeičik'as...

Pora šnipukų mokintojų gyvena internatė ir prižiuri mokinius. Trys metai atgal tokiu prižiūrėtojum buvo žandaras. Nekurie iš pačių mokiniečių da matė jį žandaro drapanomis apsivilkusį. Visas jo darbas buvo — klausytis, ką mokiniečiai kalbasi, uostinėti, ką skaito, su kuo susieina... Už šitą darbą jis gaudavo kas mėnuo po 15 rublių algos, maistą ir kambary. Bet apsigovė nabagas ir direktorius noroms-noroms turėjo pavaryt jį iš internato.

Tai kaip augina mokinius-lietuvius Senapilės gimnazijoj! Tai koki mokiniojai rupinasi apie dvasišką jų peną!

Bet ne geriau ir kitose gimnazijose; aiškiai matyt, kad visur seka pėdoms Senapilės tik kaip-kur jau toliau nuėję, kaip — kur da tik pradeda eit tuo keliu.

Toliausiai nuėję šiauliai. Šiaulių gimnazija ir pilna mokiniojų šnipukų. Jau ir čia pradeda krėst pas mokiniečius, ir čia jau įtaisytos „kvatieros“, ir beveik kasdien valkiojasi po jas mokiniojai-šnipukai; neužilgo rengiasi ir internatą įtaisyti, o cerkvę gimnazijoj jau įtaisyta.

Tas pats Palangoj, Mintaujoj ir Liepojoj. Liepojoj inspektorius — šnipukas Smiriagin'as jau net namų internatui jieškojo, bet miesčionys jam pasakė: „mums to tavo internato nereikia, ir namo negausi“!

Naujasis Mintaujos direktorius tiesiog į akis sako, kad neturintiems nereikia mokslo ir gimnazijos; jie, girdi, galį žemę knisti, amatą koki išmokt. Kas po vakacijų neišitaisysias puikių drapanų

tą iš gimnazijos išvarysias. Jei kas nori pradėt leisti savo sunų į kliasas, tai pats turi pas direktorių nueit. Jei tėvas ukininkas, menkai apsirėdęs, tai jo vaikui visokias kliutis išranda: tai vaikas persenas, tai popieros ne visos surinkta... Jei katrą priima, tai tėvas turi pasirašyt, kad viską pildys, ką tik gimnazija reikalaua.

Tai tokia gimnazijoje šviesa!

Gudų valdžia, kaip apuokas bijos šviesos. Ji žino kad sunku bus sugaudyt visus lietuivius ir sukišt juos į kalėjimus, jei jų jau šimtai pas mus privis. Bet, kad ir kas-žin-ką darytų, o išnaikint mus visai neįstengs, kaip ir iki-šiol neįstengė; neišgąsdys mūsų nė su savo persekiojimais, nė su kalėjimais; dirbom iki-šiol ir toliau dirbsim!

Nors kokia pora šimtų žmonių susitarę rašykim prašymus į ministerį, kad išnaikintų internatus, o kur da neįvedė, neduokim jį įvesti! Leiskim į moksłą konuodaugiausiai vaikų, nes tai mūsų išganymas! Kolabiausiai bijosi valdžia, už to mes turime griebtis. Valdžia nori sumažint skaitlių mokslan einančių lietuvių, o mes stengkimės padauginti! Jei nėra iš ko leisti, tai nors pora susidėję arba pasiskolinę leiskim! Įkurkim draugystėles pašalpai neturtingų mokiūnių!

Jei tik šitą gerai atliktume, tai jau daug laimėtume!

Mokiūnių draugas.

Veiverių Seminarija.

Areštai mokiūjų ir mokiūnių,*) kurie auklėjosi Veiverių seminarijoje, viršininkams tos seminarijos padarė daug baldos. Ir kur-gi nepadarys? Valdžia juos skyrė dėlto, kad jie būtų ištikimais ir vikriais pildytojais jos prisakymų, skelbtojais jos geradėjųsčių, o išėjo iš jų „litvomanai“, valdžios prieštai. Sukišus į kalėjimą savo kaltininkus, valdžia atkreipė atidą ir ant likusiųjų mokiūnių; ji buvo persitikrinus kad jie teip-gi užsikrėtę ta neapkenčiama litvomanija. Kad išnaikinti tarp jųjų tą piktą ligą, valdžia jiems uždraudė net susieitsu nemokiūniais; kiekvieną mokiūnį, parvažiavusi namon, pradėjo prižiūrėt vietinė policija, ko pirmiaus nebudavo.

Iš naikintojų tos litvomanijos ypatingai atsižymi Čebotarevas, direktorius pradinį mokyklų Suvalkų gubernijos. Budamas tikru obrusiteliu, jis negali užsiganėdinti ta tolydiniu, švelnia obrusėnijos politika, kurią rodijo Imeretinskis ir kurią dabar jau pradėjo kur-ne-kur praktikuoti. Čebotarevas trokšta konogreičiausiai paregėt vaisius savo darbo, užsipelnyt pagyrą, dovaną ir padėką valdžios, dėlto ir sumaskolinimas turi čia but greitas. Jis nesigėdi tiesiog prieš visus mokiūnius sakyti, kad jie esą sunus

vienos tėvynės „matuški Rosijė“, žmonės rusai, dėlto turi ir darbuotis ant rusiškos dirvos (pridėsiu nuog savęs — pravoslaviškos). „Pas jus“, sako Čebotarevas: „turi but tos pačios idėjos, tie pats norai ir siekiai, kaip pas mus, kaip pas visą mus valdžią. Viešpatystė rupinasi apie jus ir augina dėlto, kad jus butumėt ištikimais Maskolijos valdiniais ir tikrais jos pagalbininkais.“

Atsimenu, vieną kartą pasitaikė Čebotarevui but Veiveriuos per karališką dieną. Entuziazmo perimtas jis nežinojo ką bedaryt; iš bažnyčios išėjo mokiūniniai žaist kartu su Čebotarev'u ant plianto. „Bože caria chrani!“ Čebotarevas liepė žaisti tą pačią giesmę „Bože caria“; kada ji pasibaigė, Čb., mokiūtojai ir mokiūtiniai pagavo rėkti „ura“; pavaiščioję po sodą vėl žaidė „Bože caria“. Po tų visų apeigų Čebotarevas pasakė mokiūtiniais pamokslą, išgarbindamas šviesiausią ir mielaširdingiausią carą. Iš visų pamokslų p. Čebotarevo šitas buvo karščiausias, nuoširdžiausias, tikras rusofiliskas.

Čebotarevas netik Veiveriuos ir per karališkas dienas smarkus obrusitelius; ne, — jis visada ir visur šąžiniškai atlieka savo misiją: visiems po jo valdžia esantiems įkalbinėja, kad kalbėtusi, laiškus rašytų vien-tik rusiškai, mokiūtojams uždraudė vest moterį, nemokančią rusiškai ir t. t.

Veiverių seminarijoje 1901 m. buvo išviso 3 kursuose 80 mokiūnių. Iš jų: 50 lietuvių, 4 gudai, 6 vokiečiai, o kiti visoki lenkai ir puslenkiai. Pagal įstatymą į seminariją gali pakliuti vien tik lietuviai. Nuo įstojančio į seminariją reikalauja liudijimo, kad jis kilęs iš lietuvių. Bet tą liudijimą lenkai ir vokiečiai perka už porą bonkų alaus. . . .

Tilvikas.

Žinia apie spaudą.

Lietuvių judėjimas vis platesne ir platesne srove bėga tolyn, ir vis labiau užduoda rūpesčio tiems, kuriems pavesta sustabdyti ir išrauti iš šaknių tą, anot jų, piktadagį. Bet ir iš tų valdininkų, kas stovi arčiau judėjimo ir nors truputį da turi sveiko proto, tas mato, kad visi valdžios persekiojimai, nuolatinės kratos, areštai ir kalėjimai neatneša pagedauto vaisiaus, o da labiau pasmailina tą judėjimą. Imkim kad ir toki Vonseckoi. — Ar jo siuntimai atnešė valdžiai daugiau naudos, ar blėdies? — Be abejonės blėdies! — atsakysiu. Garsas apie begalines kratas ir šunystes to gendroliaus pasklido po visą Lietuvą, visur sukėlė piktumą ir da didesnę neapykantą tų mus prispaudėjų iš vienos pusės, o iš kitos — gnudonę tų vyrų, kurie teip daug nukentėjo dėl savo

*) Buvę mėginę ir giedot bažnyčioje maskoliškai, kaip Senapilė, bet čia ant giedojimų mažai kas teatėidavo, tai jie tuojaus išnyko.

*) Zr. „Uk-a“ N. 4.

brolių. — O plaukimas iš užsienio lietuviškų knygų, ar nors kiek susimažino? — Ne! Juo tolyn, juo daugyn jų pasklinda, nukeliauja ir į tokius užkampius, kur da beveik nė apie uždraudimą mums spaudos nieko negirdėjo, ir ten pamaži, koja už kojos sukelia žmonių dvasią; iš pradžių atsiranda maža saujelė, paskui ta saujelė auga, auga...

Gudresniejie valdžios tarnai pamatė, kad tokia gudų politika - uždraudimas lietuviams spaudos tiktai dėl vienu raidžių — tik pra-gaišti jai daro, juo labiau, kad per paskutinius metus pradėjo labai smarkiai plaukti iš užsienių jau ištikrųjų priešingos gudų valdžiai ir net dabartinui draugijos surėdymui knygelės ir laikraščiai. Jau toks Imeretinski's ir kiti pasekėjai jo švelnesnės politikos buvo tokios nuomonės, kad reikia lietuviams daleisti spau-dyti knygas lietuviškom raidėm, tik „gera“ cenzurą uždėti. Dabar, sako tokią jau nuomonę įkvėpęs yra įpėdiniui Imeretinski'o Čertkov'ui vyskupas Baranauckas.

Nuvažiavęs vyskupas į Varšavą ir apsilankęs pas Čertkov'ą, sako, ilgai, ilgai kalbėjosi apie tą lietuvių judėjimą. Vyskupas nurodė jam, kad dabartinis lietuvių judėjimas daug pra-gaištis daro ir valdžiai, ir bažnyčiai; platinasi, girdi, be galo, be krašto socialistiškai ir bedieviškai raštai, kuriuos galima suturėt tiktai daleidus lietuviams spaudą ir uždėjus tam tikrą „gerą“ cenzurą. Ilgai kalbėjo vyskupas, antgalo, perkalbėjo Čertkov'ą ir juodu nei sutartį padarė: stengtis išgaut lietuviams spaudą ir persekiot negeistinus jiems raštus!...

Šimet vyskupas Baranauckas važiuosias į Petrapilę. Ir ten žada pasistengt perkalt koki vieną-kitą ministerį, o jei ne, tai nors koki „didesnį“ žmogų, kuris galėtų pajudint tą klausimą. a.

Kaip Prancuzai už laisvę kariavo.

(Tęsimas.)

Da blogesnis buvo padėjimas baudžiauninkų, kurie turėjo mokėti ir da asabiškai tarnauti dvarponiams. Šitie visame pri-gulėjo nuo savo pono, negalėjo buti liudininkais, nė pagal savo norą pasielgti su savo turtu. Štai kaip aprašo Volteris pa-dėjimą baudžiauninkų, prigulėjusių vienam klioštoriui. Mat, ir bažnyčia kaip ir dvarponiai tuomet turėjo savo baudžiauninkus.

„Mes esame vergai, sakė Volterini vienas iš baudžiauninkų; visas mūsų turtas priguli kunigams. Mus išvaro iš mūsų grinčių ir potam mes turime ubagauti pas duris mus pačių grinčių. Mes neturime tiesos įgyti turtą kur nors kitoje vietoje, nes kunigai turi tiesą ir tą nuo mūsų at-

imti. Jie siurbia mus pakol mes gyvi, o po smert lupa nuo mus kailį.“

Viena iš didesniųjų sunkenybių, slėgusių to laiko ukininkus, buvo tai svietiška ir dvasiška dešimtinė, kurią turėjo mokėti dvarponiams ir kunigams. Pagal teisybę privalė kaip dešimtinę atiduoti tik dešimtą visų javų dalį, bet apskaitymas, kurį darė pats dvarponiai ar kunigai, buvo teip keistas, juog tankiai vietoj dešimtos dalies ėmė trečdalį, ar pusę arba net du trečdaliu arba da ir daugiau. Dangelyje vietų stačiai buvo paskirta nuo kviečių lauko atiduoti septintą dalį, o nuo vyninių visur be skyriaus vietoj dešimtos ėmė septintą dalį. Apart to daugelyje vietų ukininkai turėjo atiduoti da ir dalį paukščių, kiaulių, kiaušinių, malkų, daržovių kvietkų ir da atlikti daugybę tarnystų; neužmiršdavo dalį paimti ir pinigais. Ne-mažą blėdį darė ukininkams laukiniai gyvuoliai, kurių ukininkams nevalia buvo šaudyti, kad ponai turėtų gerą medžioklę.

Užganėdinę tokiu būdu dvarponius ir dvasišką ukininkai turėjo kitą-tiek, jeigu da ne daugiau, atiduoti viešpatystei, kuri savo mokestimis labai slėgė gyventojus. Didžiausia mokestis buvo tai pažeminė mokestis, nuo kurios laisvi buvo dvarponiai ir dvasiškija. Pažeminė išnešė į 110 mil. frankų per metą. Potam ėjo mokestis už druską, tavorus ir t. t. Išskaityta, juog nekuriuose vietose ukininkas iš 100 uždirbtų frankų turėjo 53 fr. užmokėti į viešpatystės kasą kaip pažeminę ir pagalvę; 14 fr. kaip mokestį dvarponiams, 14 fr. kaip dešimtinę kunigams, o jam atlikdavo tokiu būdu tik 19 fr., iš kurių jis turėjo da ap-mokėti mokestis už druską, tavorus ir t. t. Pertai tuomet ukininkai gyveno pusbadžiu. Jeigu prie šito pridėti da nekartą atsi-tinkančius javų neužderėjimus, tai bus aišku, kokis bailsus buvo padėjimas Pran-cuzijos ukininkų prieš revoliuciją. Nors ukininkai visur pagal savo prigimimą yra kantrūs ir nuolankus kiekvienai valdžiai, bet jau ir tuomet ukininkai, davesti iki pabaigtinam vargū godumu dvarponių, kunigų ir mokesčių rinkikų, nekartą sukil-davo prieš prispaudėjus, bet vyriausybė paprastai kareiviais numalšindavo tuos sukilimus. Pertai nėra nieko stebėtino, jeigu tie nuskriausti ir į pavargėlius pa-versti žmonės laike revoliucijos sukilo ir su dumais paleido rumus savo prispaudėjų.

8. Vyriausybė.

Kaip visur neaprubėžiuotose monarchi-jose, teip ir Prancuzijoje prieš revoliuciją

vyriausybė buvo grynai saivališka. Didžiausia jos rūpestis buvo surinkti juo daugiau pinigų puikiam užlaikymui karaliaus ir jo dvaro, palaikyti bajoriją ir kunigiją ir gerai apmokėti karaliaus pagelbininkus ir numylėtinius.

Apie pavaldinius rūpinosi tik tada, kada reikėjo rinkti iš jų mokestis. Žinoma, pavaldiniai neturėjo jokios laisvės; visokis, nors mažiausias, nepaklusnumo apsirėšikimas likdavo aštriai nubaustas. Prislėgtiems nebuvo kur tiesos įieškoti. Karaliaus numylėtiniai ir valdininkai su pagalba taip vadinamų „areštavimo laiškelin“ galėjo kiekvienoje valandoje areštuoti ir įmesti kalėjiman kiekvieną, kuris jiems nepatikdavo arba vyriausybei neištikimas išveždavo. Tie garsus „areštavimo laiškeliai“ buvo tai paprasti tam tyčia atspaudinti laišakai, kuriuos turėjo kiekvienas šnipukas ir kiekvienas karaliaus numylėtinis. Norėdami areštuoti kokį nors jiems nepatinkamą žmogų jie privalė tikrai įrašyti ano pavardę į tokių laiškelių, tad policija be jokio sūdo ir tyrinėjimo suimdavo įrašytąjį ir mesdavo į Bastiliją, kurios storose sienose laikydavo po keliolika mėnesių arba ir metų. Daugumai garsių to laiko rašėjų, kurie negyrė valdžios pasielgimų, prisijėjo sėdėti Bastilijoje. Daugybė šėip žmonių, kuom nors neitikusių karaliaus numylėtiniais, prieguloms arba šnipukams, išsėdėjo Bastilijoje po keliolika metų, o kiti ir numirė ten, nežinodami už ką juos kaltina. Pertai revoliucijos pradžioje sukilę Paryžiečiai pirmučiausia sugriovė taip išpykusią visiems Bastiliją.

Karaliaus ir jo pagelbininkų sauvėlė labai spaudė asabišką prancūzų laisvę, bet da labjaus slėgė juos dideli mokesčiai, uždėti tos-pat vyriausybės. Mokestys tos, kaip jau sakėme, visu savo sunkumu gulėjo ant trečiosios luomos, nes kunigija ir bajorija laisvos buvo nuo mokesčių. Vyriausybė pati neužsiėmė mokesčių rinkimu, bet parsamdydavo anas tuliems didžturčiams, kurie potam karaliaus vardu plėšė gyventojus. Nežmoniškas mokesčių rinkimas taip įpykino kaimiečius, juog jie laike revoliucijos nužudė visus mokesčių rinkikus, kurie nesusėpėjo pabėgti į užrubežį. Vyriausybė visokiu būdu rūpinosi, kad tik daugiau mokesčių iš gyventojų išrinkti. Taip pagal karaliaus paliepiamą kiekvienas prancūzas, turintis daugiau per 7 metus turėjo kasmet nupirkti nuo vyriausybės 7 svarus druskos, per-ką daugelis neturtėlių, kurie neįstengdavo tiek druskos nu-

pirkti likdavo kalėjiman įmesti, kur juos plakė rykštėmis ar siuntė į sunkius darbus.

Iš priežasties vargo Prancūzijoje buvo daugybė ubagų, valkatų ir vagių; susitaisiusios buvo didelės žmogžudžių partijos. Norint ant rubežių stovėjo 50.000 kareivių, bet jie negalėjo sustabdyti kontrabandą, su kuria gyventojai gelbėjosi nuo brangumo prancūziškų tavorų. Neveizint ant to, juog kontrabandninkus, suko ant ratų, kapojo galvas, korė arba degino įkaitintomis geležimis, viskas nieko negelbėjo. Kalėjimai visados pilni buvo kontrabandninkų visokio amžiaus ir lyties, su kuriais gyvuoliškai elgėsi. Joks persekiojimas negali sulaukyti gyventojus nuo to, kas jiems butinai reikalinga. Negalėdami pirkti prancūziškus tavorus ir druską dėlei ju brangumo, pakelto karališkais mutais, gyventojai, nežiurėdami ant baisiausių kankynių, nešė sau užrubežinius pigesnius tavorus.

Visoje Prancūzijoje viešpataujant nišpaskaytam vargui, karalius ir jo numylėtiniai skendo pertekliuje ir gyveno neapsakomai išlaidžiai. Sau ir savo giminėms karalius paskyrė neapsakomai dideles algas. Baisybė visokių pataikunų ir pataikunių, plytlaizų, sukčių ir liakajų laikėsi prie karaliaus dvaro, mito ir ėmė dideles algas iš viešpatystės kasos. Išviso prie dvaro laikėsi 1.500 žmonių. Kiek pinigų išmėtydavo tuomet ant algų karaliaus numylėtiniais, galima spręsti pagal tai, juog tik karaliaus vaiku auklė ėmė metinės algos 150.000 fr. (40.000 r.); Laike Liudviko XVI, vienam iš ministerių pasiskundus, juog 170.000 fr. metinės algas jam nepakanka, karalius tuojaus paliepė pridėti da 40.000 frankų.

9. Laiko dvasia.

Pabaigoje perėjusio šimtmečio, pakolaik bajorija ir karalius užimti buvo vien-tik smaguriavimais ir paleistuvyste, tarpe trečiosios luomos platinosi to laiko laisvamanė filiozofija. Iš raštininkų garsiausi buvo Volteris ir Ruso. Volteris savo aštriu išjuokimu ir pasityčiojimu griovė ir naikino ypačiai galybę kunigijos, kuri prisidengdama tikėjimu stengėsi laikyti savo avelas dvasiškame tamsume, o pertai ir vergystėje ir paklusnume dėl skriaudikų. Nieko nesigailėdamas jis parodė ir išjuokė visas veidmainystes kunigijos ir patį kunigų sudarkintą tikėjimą. Jo aštrus smugiai taip sužeidė kunigijos galybę, juog įjinai visiškai jau niekad os negalėjo atkusti. Su lygiu gabumu ir pasisekimu jisai išjuokė ir kovojo su visomis neteisybėmis, slėgiančiomis jo tautiečius. Užtai jis sėdėjo

Bastilijoje, o jo raštai pagal vyriausybės paliepimą buvo budelio sudeginti. Bet tas nieko nepagelbėjo, — jo raštai pasklido po visą Prancūziją; nuskriaustieji juos skaitė ir suprato visą baisumą savo padėjimo.

Kitas garsus ir įtekmingas raštininkas Jonas Jokubas Ruso¹, savo raštuose karštai išrodinėjo visą blogumą sutaisymo tuometinės viešpatystės ir draugijos. Kad įvykdyti viešpatystėje ir draugijoje gerą tvarką, anot jo, reikia duoti žmonėms visišką laisvę elgtis pagal savo išmanymą, viešpatystė turi būti valdoma pačių gyventojų; joje neturi būti nė valdančių nė pavaldinių, o viskas paeiti iš pačių gyventojų. Idant teisingiaus sutaisyti draugiją, idant išnaukinti skirtumą tarp turtingų ir neturtelių, jis reikalavo, kad žemė prigulėtų ne atskiriems žmonėms, bet visai draugijai ir kad anoji iš jos imtų pelną. Ruso raštai sujudino visą Prancūziją, juos skaitė ir degė karšta laisvės meile, o laike revoliucijos įtekmingesnieji vyrai nuolotos nešiojo jo raštus su savim ir stengėsi elgtis pagal Ruso nurodymus.

Iš kitų to laiko garsių rašėjų reikia paminėti Daliambėrą ir Didrą, kurie tvirtai pastatė mokslą ant materializmo pamato. Lygtolaik moksle tvirtai laikėsi kunigų įvestas palinkimas, kuris pripažįsta žmogaus protą silpnu, negalinčiu patirti gamtos paslaptis, pertai, anot dvasiškių, žmogui nereikia sanprotauti, bet tikėti į tai, kas palikta senovės raštuose. Nuo 18 šimtmečio svietiškas mokslas atmetė tą dvasišką palinkimą, kaip painingantį žmogaus protą ir neduodantį anam toliaus žengti. Vietoj jo apgarsino teip garsų ir visur šiandien priimtą materializmo pamatą, pagal kurį žmogus privalo tikėti ir priimti tik tai, kas ištyrinėta ir pažinta mokslo paprastais materialistais prietaisais ir budais. Pertai ir mokslą, pasiremiantį ant patyrimų, šiandien vadina materialistisku, o materialistšką mokslo palinkimą vienu žodžiu vadina materializmu. Reikia tik atminti tai, juog priešininkai šito mokslisko palinkimo žodį „materializmas“ paprastai vartoja tyčia perkreiptoje prasmėje, idant aną nužeminti, kaip, anot jų, bedievišką. Taigi šitas mokslo palinkimas tvirtai pastatytas paliko anūdvių Prancūzų mokslinčių, ir tokiu būdu jie daug užsipelnė prieš žmoniją, sugriaudami žabangas, kuriose lygtolaik laikė žmogaus protą dvasiška filiozofija.

Čion reikia paminėti da ir Monteske, kuris savo veikale „Istatymu dvasia“

parodė paveikslą laisvos viešpatystės. Prancūzai, skaitydami jo veiklą, palygino savo vargingą padėjimą su Monteske parodytu paveikslu ir kaskart vis labiau gėdė laisvės.

Toliaus bus.

Iš Lietuvos.

Čerkvių ir pravoslavijos veisimas.

Joniškis. Pirm keletos dienų teko girdėti apie užmanymą pastatyti Joniškij cerkvę; jeigu neišgalėtų, tai užteksią ir *časovnės* (koplyčios). Užmanymas paeina nuo tarpininko o pirmutinis jo pagalbininkas tame ir kituose surusinimo dalykuose raštininkas Erazmovas, kuris užsiima dabar surašymu pravoslaviškų dušių; skaitlius-gi dušių neina augščiau 4—5 šeimynų, ir tie patys ubagai — *paselenčikai*, pusė kurių perkrikštai — bedieviai. Vienas žadas 10 rublių aukauti, kitas 25 rb., žinau ir tokių, kurie nieko negali duoti. Daugiausiai ketinas duoti tarpininkas — nuo žmonių išpleštus tukstančius.

Saugokitės, Joniškiečiai, kad ir jusų nepritrauktų prisidėt prie tos smarvės, kaip kada tulse vietose pritraukė prie statymo Muravjovui-Korikui paminklo.

— Nekuriose Kauno gubernijos vietose uriadnikai vaikščioja po kaimus ir *renka* nuo žmonių *skatikus* *Sibire cerkvėms statyti*. Kvaili žmonės ir duoda po vieną-kitą auksiną. Ar-gi jus Dievo nebijote, tiems atskalonams cerkves statydami?*) Jei turite liekamą skatiką, verčiau sau lietuvišką kalendorių arba „Ukininko“ koki numerį nusipirkite, o tiems begėdžiams uriadninkams gerai kailį išpilkite, tai nekiš nosies, kur nereikia.

Tamsybės apaštalas. *Naumiestis.* 1 d. sekminių *Naumiesčio* pralotas baisiai iškeikė visą lietuvių literatūrą, visas knygas ir laikraščius.

„Nė viens, vaikuti, neapturėsitė popiežiaus palaiminimo, nė viens neapturėsitė tų didžiųjų atlaidų Jubilėjaus, kurie skaitys lietuviškus laikraščius prieš katalikystę.**) O tai, vaikuti, katrie nišsižadės tų laikraščių, tų skaitymų, prapuls amžinai, degs pekloj, degs, o nesudegs.

Tai-gi, mano vaikučiai, katrų širdise da žiba kibirkstėlė meilės — prie Dievo, tie tegul meta viską ir eina keliu, koku geri Kristaus ipėdiniai veda, o tikrai pataikys į dangaus karalystę, kur bus laimė amžinai“ . . .

Bažnyčios Tarnas.

— *Naumiestis* Suv. gub., šimet per sekmines 26 d. gegužės mėn. *Naumiesčio* pralotas Oleka pasakė labai puikų pamokslą. Pirmiausia pralotas pradėjo šaukti, kad atiduotų jam pinigų nabašninkų, paskirtus ant *bažnyčios*.

*) Veikiausiai tie pinigai lieka uriadninkų kišeniuje. *Red.*

**) O kodel pralotas neatskyrė „pelų nuo grūdų“? Ar ne mokojo? *Red.*

Neapturėsit, sako, jokių jubilėjų kol neati-
duosit lyg-paskutinio grašio... Toliaus pasakojo
baikas, bardamas jaunikačius, kad ne kalbėtų
su mergelėms ir neitų nė artyn prie jų. Ant
pabaigos pamokslo surinkęs visas spėkas, kad
garsiau galėtų rėkti rodos pragarišku balsu
pradėjo šaukti ant lietuvių ir visų mokslus
išėjusių, sakydamas:

„Vaikuti! kas tai yra didelis mokslas — tai
yra bedieviškas mokslas, sakau! tie, vaikuti,
kurie išėję didelius mokslus sėja velnio sėklą
ir platina bedievybę; ale vaikuti, jau ir iš
nemokytų atsiranda bedievių, o, sako, jau ir
Naumiestij!“, vaikuti, yra jų. Vaikuti! neskaitykit
ne jokių lietuviškų laikraščių, nė knygelių
bedieviškų. (šuos žodžius ištare da balsiau, net
paraudonavęs) šventas Povilas sako: kad ir iš
dangaus aniolas atėjęs sakyti, kad čia geri
raštai, vaikuti! Kol nuo bažnytėlės šv. nebus
paveylta, neskaitykit“.

Aš jau mislyjau, kad pralotėlis pasakys, kad ir
šv. Povilas liepė lietuviškai neskaityt, ale tur
but apie tai užmiršo, ar gal ant kito sykio
pasičėdyjo: šiame savo pamoksle pralotas aiškiai
parodo, kad visoks mokslas ir moksliški išradimai
tai yra velniškas išmislas ir bedievybė, bet
galima pripažyt, kad ir pats pralotas tankiai
pildo tą bedievybę, nes vis-gi ir jam tenka
važiuoti gelžkelio ir skaityti visokias knygas,
ak ir gelžkelių ir spaudą mokyti vyrai išrado,
tai rodos tokiam kunigui reikėtų nuo to viso
šalintis, kaip nuo kokios pavietrės, bet ir jis su
kitais pildo tą bedievybę.

Tai gi, broliai lietuviai, ko galima sulaukti
nuo tokių vadovų! Maskoliai jau mus spaudžia
visokiais budais, neduoda mums apsišviesti bet
ir toks pralotas, aršiau maskolių policijos,
trukdo mūsų apsišvietimą iškeikdamas visus
lietuviškus laikraščius ir knygeles, gal da kitą
kartą ir maldaknyges lieps sudegyt, nes ir
tos lietuviškos, o lieps poteriant ant kokių
gudiškų arba lenkiškų. O, tu tamsybės
apaštale! Kur tavo tikra krikščioniška meilė
dėl tavo avelių, kur prisirišimas prie tėvynės,
kurioje tu skaniai minti, ant galo kur tavo
gėda?... Diegas.

Išmoko pust prieš vėją. Šakių Vilkav.
pav. Ir vis da nepasibaigė byla su Espertu
(dvarponiu) už pievas. Tai žiurėkit, ką gali tie
mužikai, jei tik pas juos vienybė ir sutartis
yra! ką jiems toki paviečio viršininkai ir kitoki
oziabarzdžiai reiškia! Jie drąsiai varo savo ir
gana. Jau ir prieš vėją jie išmoko pust. Pats
pamatė, kad beveik visi ponai ir valdininkai —
jų priešai; kad jie suka ir nori išplėst iš netur-
tingo žmogaus, kad ir paskutinį duonos kąsnį;
jie pamatė, kad supratimas savo reikalų ir
vienybė gali juos išgelbėti... O kaip gailisi
dabar, kad permažai apsišvietė!...

Kitiems jau būtų ir nusibodę bylotis per
tiek metų, o Šakiams ne: jie vis da žygiuoja,
vis vargsta ir pešasi su paviečio viršininku ir
kitais oziabarzdžiais. Viršininkas Linkas, kaip
įmanydamas, nori įgriebt Šakius; jis juos tiesiog
maištininkais vadina, visokias kliutis daro. Pora
metų atgal uždraudė išdavinė Šakių gyventojams
užrubežinius pasportus, nors jie pačioj paprusėj
gyvena. Šakiai tylėjo, tylėjo, ant galo mato,
kad tylėdami nieko nepelnys — padavė gegužės
mėnesį šių metų į Petrapilę skundą už tai,
kad jiems neduoda į aną pusę pasportų. Nespėjo
pereit 8 dienos, jau Suvalkų gubernatorių gavo
iš Petrapilės užklausa, dėlko neišduoda
Šakiams pasportų. Gubernatorių apie tai nieko
nežinojo, paklausė Vilkaviškio viršininko, o
viršininkas, nežinodamas, ką atsakyti, ėmė keikt
tuos Šakius, grasint kumsčia, kad juos visus
nugramdysiąs, kur velniai vaikus peri...
Šakiai sėdi sau ir laukia, kas čia išeis.

Ugi štai 7 birželį atužia, atpyška pas juos
viršininkas (spravnikas); visa gauja žemskių
paskui jį; beveik visus iš savo paviečio suragino
pradedant nuo Keturvalakių. Atvažio, pasi-
šaukė iš kelių sodžių šaltyšius ir susišaukė
Šakių ukininkus, pradėjo ant jų rėkt:

— Ei jus šioki. jus toki! Aš jus į Siberiją,
prie karų!... *Podleci, sukini-sini!*... Kas
rašė ant manęs skundą už pasportus?...

— Žydas, ponuli, parašė — atsakė vienas
ukininkas.

— Tylėk!... Kas jum liepė rašyt?... Koks
žydas rašė?

— Mes visi susitarėm skustis... Už ką
mums, ponuli, pasportų neišduodi — pasakė kitas.

— Kas rašė?... Kaip pavardė to žydo?... —
rėkė, da labiau įniršęs, Linkas.

Ukininkai šaipydami atsakė:

— Mums Virbalyj parašė, žydas parašė...
o pavardės jo mes nežinom... Kur mes
klausim tokio pono pavardės!... Mes ir tamistos
pavardės nežinom. Žinom, kad tamista —
ponas viršininkas ir tiek...

— *Molčat!*... Sakyk neposmavęs, kaip
jo pavardė!... o kad ne, tai aš tave... *ti jį
mužik neobrazovanij!*...

— Nežinau ponas. Iš kur aš galiu žinot
jo pavardę?

Ir visų perklausinėjo; visi pasakė, kad
Virbalio žydas rašė, o pavardės jo nežino.

— O kas jum liepė svetimose pievose ganyt,
ką? — vėl suriko viršininkas.

— Bobos, ponuli, liepė... Sako, kad karvės
pieno neduoda... mums nė gero... su
sluota išsiveja...

— Bobos!... Aš rasiu tuos maištininkus...
prachvost!... Aš jums parodysiu — bobos!

Ir vėl visų klausinėjo, klausinėjo ir piemenų — ir tie pasakė, kad karvės pieno neduodančios, kad šeiminkės liepusios gyti . . .

Linkas atvažiavo į Šakius da prieš-piet. Bestovint, berėkaujant jau ir valgyt užsinorėjo, o duot nieks neduoda. Šaltyšius, kaip savus žmones, pasikvietė Šakiai ant pietų, o ponas viršininkas su savo uodega uostinėjo, kaip gardžiai kvepia viralo garas, ir teip užsinorėjo valgyt, teip užsinorėjo, kad ir drauge su tais muzikais nuėjo . . . Bet jo nieks nekvietė . . . Keikdamas, perkunus ant Šakių leisdamas, išvažiavo Linkas namon ir visu keliu murmėjo:

— Na aš jiems . . . tiems-m . . . aš parodysiu! . . .

O šakiai tariasi antrą skundą į Petrapilę rašyt, jei tik Linkas da neduos jiems į Prusus pašportų.

Su Linku jau jie apsiprato; jau nebe pirmą kartą atsilanko jis Šakiuose. Pernai, truputį vėliau kaip šimet, ir buvo atvažiavęs, vis dėl tų pierų; ir tada su visais savo bernais, da pora žandarų buvo. Pernai jis da smarkesnis buvo. Kad teip šimet, Šakiai jam nė išsižiot neduotų — pernai da ir jie truputį prisibijojo prieš vėją pusti.

Atvažiavo Linkas, sušaukė visus ukininkus, sustatė ant ulyčios tolakai vienas nuo kito, kad susikalbėt negalėtų (Šakiai da neperšiskyrę į viensėdžius, į kolonijas). Ties kiekvienu ukininku pastatė po žemskį arba žandarą, o kaip tų ponų neištoko, tai vienam pavesdavo prižiūrėt po 2—3 ukininkus (kad su kitais nesikalbėtų); prie kitų šaltyšius pastatė.

Viršininkas ėjo nuo vieno ukininko pas kitą ir klausinėjo, kas juos „buntavoja“, kas liepia į tas pievas gyti, kas jų advokatas . . . Visi sakė, kad jie visi byluojasi, kad visi gena — nieks jų nekursto; o advokatas, sako, tai toks žydelis . . .

Linkas laikė juos susistabdęs net 7 adynas, bet nieko nepelnė. Ukininkai turėjo stovėt išsitiesę, kaip kareiviai *smirno*, o viršininkas visai juos keikė ir paraliavo. Perstovėjo ukininkai iki sutemų; viršininkas išvažiavo, kaip šuo muilą prarijęs, o šakiai tarėsi, kaip ką toliau daryt. Tik tai tas negerai, kad jie neapskundė viršininką už tokį jų kankinimą. Juk viršininkas neturi tiesos teip žmones varginti ir teip bjauriai juos koliot! Skundą už tai paduokit!

Rinkimai. Bartnikai (Vilkaviš. pav.) Buvo pas mus vaitas Dženkus. Vaitavo, vaitavo žmogus ir šimet jau kitą rinkom. Sunku vaitui visiems įtikti ir Dženkus, žinoma, negalėjo visiems valščionims įtikti, bet už tai Vilkaviškio viršininkui Linkai įtiko. Dženkus, nors ukininkas iš valščionų kilęs, bet beveik visada lenkiškai kalbasi, o su viršininku puikiai moka apsieit. Kaip rinkom šimet vaitą, Dženkus puolėsi su

dovanėle pas Linką ir prašė, kad jis jį užstotų: Linkas užstojo.

— Reikės pačiam važiuot į Bartnikus ant vaito rinkimo, kad palikt senąjį! — sakė jis vienam savo pažįstamui.

Nors ir jis pats nuvažiavo, nors visai rupinosi palikt senąjį, bet nepasisėkė: išrinko Sausininkų Striungį ir Oškabalių Kizlaitį. Viršininkui reikėjo tik užtvirtint juodu, bet Linkas neužtvirtino; vieną išrado girtuokliu, o kitą — silpnos akių šviesos . . . Rinkom antrą kartą. Pats Linkas jau neatvažiavo, o nusiuntė savo pagelbininką. Bet ir tada nepalikom senojo: išrinkom Miknaitį ir Basanavyčių, tik kas-žin ar ir pas juodu neatras Linkas kokių ligų? Kad jie mokėtų jam pasigerint ką, tai tuoj užtvirtintų, o jei ne, tai kas-žin? . . .

Pilypas.

Padovinio valščiuje (Kalv. pav.) 29 d. Balandžio buvo rinkimai teisdario ir launikų. Tapo išrinktais tie pats valdžios bičiuliai: Aleksa ir Tulickas.

Dabojimas „viernųjų“ Važiuoju trukių nuo Kauno ant Kybartų. Bet kas čia pasidarė? — Pilnas vagonas raudonsiulių! Laksto iš vieno galo į kitą, uostinėja, o . . . „vagies kepturė dega“ . . . Privažiavom Mauručius. Du žandarai išsoko, pribėgo prie vakzalo durių, atsistojo iš abiejų pusių ir klausinėja pašportų. Kas poniškas, tam ir čia gerai: jų nelieti.

Nuvažiavau į Kybartus. Kad ir ne visai „prastu“ pasirodyt, padaviau nešikui daiktus; pats nusivilkau viršutinį kiteluką, pasitaisiau apatinį, krutinę atstačiau, nosį užriečiau ir einu. Ant laimės susitikau pažįstamą kunigėlį. Aš tuoj prie jo; misliju: „kaip esu su ponišku, tai tik praleis“ . . . Einu, nė nesidairau į šonus, kalbuosi su kunigėliu ir dar-gi lenkiškai, usus sukinėju . . . Jau priėjau prie žandaro, kuris pašportų klausinėja, kruva žydų ir lietuvių sėrmėgių susistabdęs apie save; per juos iš karto jis manęs nematė — aš praslinkau pro šalį, da labiau išsitiesiau ir einu greta kunigelio.

— „*A vaš pašportik!*“ — Jau prie durių priėjęs, išgirdau žandaro balsą. Aš nusidaviau negirdįs — einu tolyn.

— „*Pašportik!*“ — vėl suriko.

— Eik sau po šimts velnių su tuo savo pašportiku! — pasakiau ir vis nustoju, o mano kunigėlis jau sukasi nuo manęs į kitą pusę.

— „*Stoi!*“ be pašporto! . . . Laikyk! . . . — ėmė vienas rėkdamas mane vytis.

Matau, kad nieko neišdarysiu, — sustoju, išsitraukiau iš ančio pašportą, parodžiau erelį ir raudonsiulis pamojo ranka, kad galiu eit. Nusirito akmuo nuo krutinės. Mano apatinis kitelukas — teisybė, gulėjęs šale pono — apgynė mane nuo klausinėjimų, kur ir iškur važiuoju, ko važiuoju . . .

Pasivijau aš kunigėli, noriu vėl jį užkalbinti, bet „jagamastis“ i kitą pusę nusigrįžo: mat manęs žandaras pasporto klausė, tai jis bijosi su tokiu kalbėtis. Aš da pora žodžių jam pasakiau — matau, kad neatsako; tik dairosi, akis išvertęs, i visas puses, — jo net ausys dreba — nusispjoviau ir nuėjau savo keliu.

Tamošius.

Lietuviškos lentos. *Senapilė* jau yra 3 didelės lietuvių krautuvės; 2 buvo nuo seniau, o dabar Akelis įsitaisė da trečią. Einu aš kartą per miestą, žiuriu — ant lentos ties Akelio krautuve ir lietuviškai parašyta „Akialis“. Man smagu pasidarė. Jug ir toks menkniekis ir žingsnis tolyn! Einu ir džiaugiuosi, kad lietuviai jau visur, nors šiek-tiek, kruta. Bet neužilgo išgirdau, kad už tą parašą, raudonsiuliai tąsė Akeli, net su Kalvarija ir Viatka gąsdino. Tik tuo išsiteisino žmogus, kad pasakė, kad ten lenkiškai, o ne lietuviškai parašyta. Parašas likosi po senovei

Kitoj vietoj mačiau parašyta Lenkaičio: „pawietawas felčérė“. Paskui tą parašą užtrynė ir lenkiškai parašė — turbūt žmogaus kinkos pradėjo drebėti. Bent aš žinau, kad net Kauno gubernijoje rašo lietuviškai „Daktaras“ arba „Gyvulių daktaras“ ir nieko, o čia pas mus nė tokio atsakymo, kaip ten, negali už tai but.

Naumietyj lietuvis advokatas Samajauckas pasiraše ant durių lietuviškai „Advokatas“, bet už tai prisikabino prie jo policija ir liepė nutrint „as“; tada pasidarė lenkiškas žodis „Advokat“; tą jau nebeliepė nutrint.

Vasarą Dzukijoj savo akimis mačiau lietuvišką parašą ant raštinycios: „Raštinycia tokio ir tokio valščiaus“. Nežinau, ar ir ten nulupo dabar lentą su lietuvišku parašu — tas vėl būtų žingsnis atgal.

Na, štai klausimas: „ką daryti su parašais“? Aš nežinau, ar lietuviški parašai daleisti, ar ne; bet tas man nelabai nė rupi. *Ar jie daleisti, ar nedaleisti — vis tiek reikia visur pridėti lietuviškus parašus!* Juk ir čia bus kova su valdžia! Atsimerat, kaip anais metais įsiuto visi šnipukai, kaip tik pasirodė lietuviški parašai tegul ir dabar siunta! O jei valdžią priversim mes, ant galo, daleist mums vartoti lietuviškus parašus, ar tai ne mus laimis?!

Da pora žodžių apie rašymą. — Pačte, sude, raštinycioj, klebonijoj stengkimės rašyt lietuviškai ir pasirašykim visur tikta lietuviškai!

Darčius.

— *Pajevonys* (Vilkaviš. pav.) Rašo, rašo apie tuos lietuviškus parašus, sako, kad reikia visur lietuviškus parupinti, o aš skaitau apie tai ir man jau piktą darosi. Aš suprantu, kad lietuviški parašai reikalingi, bet tas piktą, kad teip navatniai su jais išeina. — Anais metais

pradėjo nulupinėti rusiškus parašus ir prikalinėti lietuviškus. Už šito darbo taip smarkiai griebėsi, kad policija nežinojo nė kur šokti, nė ką pradėti; ypač smarkiai ėmėsi apie Gižus. Nieko negalėdama padaryt ir nė vieno kaltininko nesugaudama padarė mums antgalo, valdžia milaširdystę, daleido rašyt viršų gudišką parašą, o apačioj lietuvišką (su lietuviškom litarom!). Nežinau kaip kur kitur, o *Pajevonyj* apgarsino apie tai pernai per valščiaus sueigą, bet pasinaudot iš to beveik nieks nepasinaudojo. Ant vieno Bagdono aludės mačiau lietuvišką parašą; tas parašas riogso jau nuo pernai ir nieks neliepia jo užtrink, kaip kitur, girdėt, daro. — Kiti mus ukininkai sako, ar ne vis tiek, kaip ten bus parašyta, ar maskoliškai, ar lietuviškai. Ne, brolau, ne vis-tiek! Ar-gi tavo vis-tiek, ar mus knygos bus maskoliškom litarom spaudintos, ar lietuviškom? Ar tau vis-tiek ar buti lietuviu, ar gudu? Ne, vyručiai, ne! — Lapė išpradžių tik vieną koją i ragutes iškėlė, paskui kitą, trečią, antgalo visa užsipaurino ir sulaužė rogutes — apsisaugokime, kad ir su mumis taip nebutų!

Ukininkas.

— *Padovinio valščius* (Kalv. pav.) Šimet tapo nuplėšta nuo raštinycios maskoliškai parašyta lenta (toblyčia). Visam beveik valščiuj yra tobyčios lietuviškai ir gudiškai rašytos.

Padovinietis.

Nevalia busią susirinkti. *Padovinio* valščiuje (Kalv. pav.) apskelbė komisorius ministerio užtvirtintą paliepimą ant visos Lenkų karalystės (taigi ir Suv. gub.) apie žmonių susirinkimus. Tas paliepiamas yra toks: jeigu susirinkus miniai žmonių, ypač jaunuomenės, policija palieptų išsiskirstyt ir jos paliepiamas nebutų išpildytas, tuomet busią visi surašyti ir turtingieji gausią užmokėt 300 rub. baudos, o neturtingieji gausią kalėti 3 mėn.

Tamsesnieji žmonės pradėjo džiaugtis, jog dabartės jaunuomenė negalėsianti rinktis i burius, peštis ir užpuldinėti ant nekaltų žmonių.

Bet valdžios misliama atsiekt tuomi kitą sieki. Mat valdžia bijo, kad su laiku iš tokiu burių nepasidaryt kariumenė, teip kaip anais metais ją ėmė baimė, kad iš draugysčių ugnei gesyt nepasidaryt kariumenė, už tai paliepė priminėti tik valdžiai ištikimas ypatas i tokias draugystes.

Padovinietis.

Nuo Red. Valščiai turi reikalauti, kad *visoki valdžios paliepiamai ir įstatymai būtų garsinami vietinėj, lietuviškoj, kalboj per spaudą*, o ne per lupas činovnikų. Beto toki paliepiamai turėtų but *atspaudinti suprantamoms, lietuviškom litaromis*, kad visi galėtų pasiskaityt ir įsitėmyti, kas reik. Toki įstatymai turėtų but aprupinti su ministerio arba caro parašais, kad nebutų nė kokios abejonės kas link įstatymų šaltinio. O gal šis paliepiamas

suvis ne užtvirtintas ministerio, tik išleistas policijos, kuri iš to nori padaryt sau naują *gešelfą*, nes ant kiekvieno žingsnio galima užėiti užklupti susirinkusius žmones ir prie jų prisikabinti! Ar gi mes galime tikėti į žodžius „ėinovnikų“, kurie jau senai yra nustoję mus išsitikėjimo!

Policijos priekabės. Naum. pav. Tulas žmogelis ėjo keliu ir nešėsi mažą pundelį. Višpiniuos susitiko Sintautų žemsargį Bernotą, kuris pradėjo šaukti: „Sustok, sustok, parodyk, ką čia turi?“ Žmogelis sustojo ir parodė drabužių, duonos . . . Tai apžiūrėjęs, liepė parodyt pašpartą; tą berodant užmatė kokią ten popierėlę ir sušuko.

„O vot, prakvost, kakije tam bumagi“ žmogelis išmėgęs parodė, kur buvo adrisas nuo brolio iš Amerikos.) „Vot *ptroju*, pasakyk, kas čia yr, aš negaliu paskaityt?“

— Kad negali, tai nė nereik, atsakė žmogelis.

— A kur tu taip daug pinigų gavai? užklausė žemsargis.

— Tai, tu dievulėli, tu mažu daugiaus turi, o aš tav nieko ne sakau.

— A *ptroju*, aš jus veislę žinau, tai praieikta veislė tų Adomaičių, aš aną met tavo brolių per slapuką sugavau.

— Kad tu mano brolių sugavai, tai tu su juo ir džiaugkis, o prie manęs neturi ko kabytis — atsakė žmogelis.

— A *ptroju*, aš tave į Sintautus pristatysiu.

— Mane Sintautai geriaus pažįsta, negu tavę.

— Nu eik sav, nezaunijęs, kaip velnius . . . Ir nuvilko toliaus brantą.

Šitas atsitikimas ir to žmogelio apsigėjimas aiškiai parodo praeiktį ir tyrinėjimą gudų, kurie kur tik eina, ką tik daro, vis mislija apie šnipinėjimą apie paėmimą, ir savo pelną.

Broliai, lietuviai, atidarykite visur akis, ausis, ir jautimą nes per pus užsimerkus jau dabar bloga gyvėt žmogui ant svieto. *Praeivis.*

Atstumtas atskalunas. Kitą kartą buvo išsiųstas iš Jonišio į poseleniją senas vagis Klimelis. Dabar ant senatvės (jam jau 80 metų), priėmęs pravoslaviją, panorėjo sugrįžti į tėvynę. Buvo atvažiavęs į Joniškį ir važinėjo to kaimus melzdamas, kad priimtų atgal. Bet vyrai susirinkę stačiai atsisakė. Tada jis nuleide prašymą į augščiausiąją vardą. Į valsčių atėjo įsakymas sušaukt dar kartą sueigą. Ir tuomet vyrai atsisakė jį priimti, bet raštininkas užsimerkęs reikalavo, kad išreikštų priežastį, kodėl nepriima. Ukininkai atsakė, kad nepriimą dėl to, kad jiems priseisą jį vežioti, kaipo seną žmogų iš kiemo į kiemą ir dėlto ne norį užsidedėti sau tokio vargo.

Kacapai-kailiadirbiai. Į *Krosną* (Kalv. pav.) atkeliavo kacapai lietuviams kailių dirbt. Prisirinkę nuo aplinkinių ukininkų kailių ant darbo, kailius pardavė, o stubelę, kur buvo kailius susidėję, uždegė. Dabar jie teisinasi, buk ir kailiai sudegė.

Tai koku budu kacapai lietuviams kailius dirba! Ar-gi jau negalėtų lietuvai apseiti be kacapų-kailiadirbių ir išmokti pats tą darbą atlikti!

Darbininkų streikas. *Gižai* (Vilkaviškio pav.) Parvažiavęs iš Siberijos, kur užsidirbo kelis tukstančius rublių, ponelis Stasys Šabunėvyčius užsimanė Gižų laukuose durpas kasti: nusipirko mašinas, pasisamdė net iš Vilniaus 20 darbininkų ir pradės darbą. „Kas dirbė ant viršaus, girdi, gaus po 75 kap. ant dienos, o kas eis į duobes dirbti, tam duosiąs po 1 rub. ant dienos. Paskui ponelis neišpildė pažadėjimų, tai darbininkai liovėsi dirbė, tik su pagelba Vilkaviškio načelninko Linko pasisėkė tuos „maištininkus“ pergaleiti. —

Vietinių darbininkų Šabunėvyčius neėmė, jis davinėjo po 50 kap., o reikalavo jie po 60 kap.

Darbininkas.

Kratos ir bausmės. 8. d. Sausio buvo krata pas *Antaną Baltrušaitį* Naumiestyje, nieko blogo nerado; kas buvo per cenzūrą parėję (kataliogų, ceitungų ir tulų rokundų) visgi nepaliko, išsinešė. „Kataliogų, Ceitungų“ negrąžino, bet kokius ten užrašus atgal sugrąžino.

Iš ko ta krata paėjo, sunku tikrai žinoti, bet žinoma ir yra pritirta, kad be jokio dasekimo ar darodymo, bereikalo kratos nedaro. Taip buvo ir tuosyk. Buvo kermošius, ir iš Širvintos pas Bal. atėjo tulas vokiečiai, paskui kurį ir gudai atsekė; iškraustė tą vokiečių, nieko blogo nerado, tik tai kelis popierkraščius, kuriuose ten keli buvo užrašai, ar kokios rokundos, siųsti į Širv. pas kokį tai vokiečių. Gudas jam nieko negalėjo padaryti, kaipo Vokietijos valdiniui, dėlto jį nugabeno atgal į Vokietiją, o tas popieras taip-gi sugrąžino Vokietijos urėdystei, bet įmaldavo, kad kada atiduos tam, nuo kurio paėmė, kad paklaustų, kam tos popierios priguli ir kam Jis jas nešė.

„Je, aš negaliu žinot, atsakė vokiečiai, daug ant manęs gramatų pareina, nors iš tų žmonių ir daugumą pažįstu, bet nežinau, kaip vadinasi“. Tada tas popieras sugrąžino, jokios žinios negavė ir negalėjo pranešt savo draugams gudams.

Sausio 23 d. parėjo iš Ministerijos nusprendimas, kad Antanas Baltrušaitis turi atsėdėt Senapilės kalėjime, užtai ką rado keles dvasiškos įtalpos knygeles (Žr. Uk-ą p. m.) atsėdėti 30 dienų. Sugrįžus jam namon tapo atiduotos atvirai policijos priežiūrai, per tai da vis nėra laisvės ir da nežinia, kaip bus, da visaip galima bus jiems padaryti. Butinai nor tą

žmonelių išgabenti iš Naumiesčio. Bet kasžin ar jiems tai pasiseks?

Į kalėjimą gabenant po kelis sykius gerai iškraustė, ar ką netur; buvo pasėmęs lenkišką ir gudišką knygą dėl pažiūrėjimo nuoboduliui užėjus. Lenkišką atėmė, o tą gudišką, po kelis sykius išvartė, iškratė, net išuoste ir tik tada vos nevos leido paimt drauge į kalėjimą. Kalėjimas, žinoma, vis kalėjimas, apart visko sunkiausiai, ta praeikta nelaisvė, toliau valgiu, ką ten duoda, vis galima gyvam išlikti, trioba, kur reikia prabuti dieną ir naktį, teipgi, nėr visai šalta. Duonos ant dienos tik pusantro svaro duoda, ir dusyk buizos, rytmetį tirštesnės (ar tai bulvių, ar tai kopustų, ar kosės), o ant pietų tiktai kruopų. Gulykla teipgi labai prasta bet visgi iš bėdos galima gulėti. Jeigu pinigų turi, tai reikale sargas nuperka ir parneša, o už žygį, žinoma, reik užmokėti.

Nevalna niekur laišką rašyti, nė nuo nieko gauti, nė su nieku suseiti. Užkaltas sav vienas kaip paukštis turi prabuti. Vagys žmogžudžiai daigte buva ir ten, žinoma, dainuoja užia ir teipgi gali išeiti ant šioke tokio darbo, ar pasivaikštinėjimo, o politiškais, jokios linksmybės jokios atvangos nėr, žodžiu sakant žmogų nor į medį paverst. Bet ar pavers nors vieną??!

Mindaugis.

— *Kybartai.* Gegužės mėnesįj parėjo iš Kalvarijos, ištapjęs kalėjime apie porą mėnesių, *Vincas Grybas.* Jis turėjo vietą raštininko Kybartų policijoj. Krėsdami rodes, nieko ypatingo nerado.

Jo brolis *Juoxas Grybas* buvo pakliuvęs kartu su kitais mokytojais ir mokytiniais Veiverių seminarijos. Jis tada buvo bene tik 3 kurse. Jį areštavo ir laikė Senapilėj apie pusę mėnesio; paskui buvo raštininku Virbalio valščiaus raštiniųčioj. Kartu su kitais draugais *ištrėmė* jį dabar į Gudiją *ant vienu metų.* Pinigiškas padėjimas abiejų nė koks.

Apie juodu surinksiu platesnes žinias. *N.N.*

— *Kidulių valš.* Naum. pav. 1900 m., negaliu tikrai pasakyti, kokiam laiko tarpe, buvo krata *Gečiūos*, pas *Gustienę.* Ant nelaimės rado pas ją užraktyta skrynioj 4 „Elementorius“, kuriuos paėmė, surašė „protokolą“ ir išvažiavo. Nors *Gustienė* sakė, kad savo vaikams buvo nupirkus tuos *Elementorius*, bet gudai ant to nepaisė. Jie nenor, kad lietuvius mokėtų skaityti ir per tai apsišviestų: mat tada jau sunku toki „neblaganadiožną“ laikyti po savo jungu.

Po metų *Gustienei* parėjo nusprendimas, kad už tuos 4 *Elementorpalaikius* turi atsėdėt Senapilės kalėjime 30 dienų. Na ir atsėdėjo tame priepėklyj (sėdėjo tarp kalėdų ir užgavėnių). Dabar nors ir atsėdėjo, išvargo, savo

užduotį atliko, bet da turi but metus po policijos priežiūra. Kas mėnesis turi eiti į Naumiestį pas *Gorielovą*, kaip į kokią peklą pas velnią. Nežiurint, ar tai lyja, ar tai sniega, ar tai šlapia ar grubu, bet kol gyvas, kol dvasia kune yra, turi pildyt valdžios įsakymą.

Broliai Lietuviai ir Lietuvaitės! prisižiurėkim į nelaimės mūsų draugbrolių ir seserų ir pasimokykime iš švėtimų prityrimu! Laimingas tasai žmogus, kurį svetimi prityrimai mokina: pačiam viską ištirti yra labai sunku. Skaitykime ir lavykimės!

Vaikas.

— *(Nuo Ilguvos.)* Pereituos metuos *Franciškus Rudminas* drauge su savo pačia, atsėdėjo dvi nedėlias valščiaus kalėjime už tai, kad žemsargiai, įieškodami karabinių, netyčia užtiko kelis kalendorpalaikius jau pasenusius susitrynusius ir iš praeitų metų, kurių *Rudminas* visai nė neslėpė. Paties *Rudmino* tame tarpe namie nebuvo, kada kratą darė*). Bet bekrečiant parėjo ir nieko nesakė, tylėjo. Kada rado tuos kalendorius, *Rudminas* nuvertė bėdą ant savo pačios, kuri, nors nenoroms, bet visgi pagal vyro norą prisiėmė. Ant galo kada parėjo nusprendimas, tada abudu buvo priversti atsėdėt, ir atsėdėjo;

Iš šitos žinėlės mes turime sau pamokslą, kad nereikia niekada verst bėdą ant kito: *Rudminas*, jeigu nebut ant pačios bėdą nuvertęs, tai jai but nereikėję sėdėt, pats *Rudminas* butų atsėdėjęs ir atlikta, dabar abudu turėjo ant dviejų nedėlių apleisti namus.

Broliai lietuviai, visur konogudriausiai su valdžios nevidonais apseikime. Šiaip mes turime daug nukęsti.

Vaikas.

— Subatoj prieš Sekmines šmekeriai su šaltysium krėtė *Dobilynuos* *Kaupiškių* val., *Vilkav. pav.* pas ukininką *Pumerį.* Jieškojo prusiško spirito, bet spirito, nerasdami, ėmė vuostinėti knygas. Rado „Suplikacijų“ kelias knyguotes ir kalendorius sargiečių — pasiėmė. Pora šmekerių malonėjo išimst kokią alvinukę, o ne tas popieras imt, bet trečiasis užsivertė, kad reikia paimt; parašė protokolą ir išsivežė knygas. Tik tas navatna: jieškojo spirito, o rado lietuviškų knygųčių! Atvažiaavę krėst, visada turi pasakyt, ko jieškos; kolaik nepasako, šeimnininkas gali nedaleisti jiems krėst. Jei pasakys, kad jie spirito jieškos, tai knygų nė uostinėt negali, ne tik ką į rankas imti; kaip tik koks šmekeris pradeda kišt nosį į knygas, tuoj jam per nosį — nebijokit, nesikiš daugiau, kur jam nereikia!

Pilypas.

— *Skriaudžiai.* (Starpolės pav.) 26 d. Birželio mėn. 1901. *Starpolės* žandarų viršininkas *Krylovas* su pusprokuratorium *Sam-*

*) Nereikta duot daryt kartą, kada namų savininko nėr namie!

chockiu ir su visa gauja žemesnių šnipų iškretė Skriaudžiuose *Joną Grynevychių*, altorių meisterį, kuris dirba Skriaudžių naujoje bažnyčioje altorius. Nieko ypatingo nerado.

Tą pačią dieną iškretė ir tėvus Jono Grinevychiaus Selemoj Budoje, irgi Starpolės pavieta. Ir čionai nieko raudonsiuliai nepelnė. Kodėl kratyta, nežinia. *Bendras.*

Atsišaukimai. 3 d. birželio *Naumiestyje* buvo sušaukims kareivių, jau atitarnavusių kariūnėnė; šaukė valdžia neva dėl sužiuėjimo, bet daugiaus norėdama žinot, ar klausys, jeigu būtų karė, ar eitų ant pašaukimo. Tą dieną pribuvo visi šaltyšiai su šauktais vyrais į Naumiestį. Ką padarys, valdžios tur labiaus klausyt, kaip Dievo.

Prieš tą sušaukimą, ant kelių prie stulpų ir gluosnių valdžios buvo išlipinėtos popieros, gudiškai rašytos su gąsdinimais tų, kurie nepribus ant minėto sušaukimo į Naumiestį.

Atėjus minėtai dienai, seni kareiviai metė naminius darbus šiek tiek apsirėdę šaltyšių vedami traukė link Naumiesčio. Bet štai mato ant gudiškų baltų popierių užlipytos raudonos, geltonos, žalios, ar baltos su paveikslėliais lietuviškos popieros. Kas per dyvas praeiviams? Kas per linksmybė! eina skaito ir linksminasi, dėkavoja valdžiai, kad jau lietuviškas popieras lipina.

„Bepiga, sako viens tokiame ciecioriui ir tarnaut ir klausyt jo, kad jis tiek gero lietuviams pradeda daryt. Aš pirma ant šito šaukimo teip nenorėdams ėjau, bet dabar su džiaugsmu einu, dėlto kad popieras gaunu paskaityt ir tokio gero karaliaus paliepimą išpildyt“.

Teip besiraminant jau ir netoli Naumiesčio atėjo — žiuri ir mato ištolo, lyg du ožiai apie gluosnį šokinėja ir, rodos, graužia. — „Tai ve“, tarė viens: „ožiai gluosnį nugrauž ir nudžius, o toks ten dailus gluosnis“. Kada-priešas artyn, pasirodė, kad du žemsargiai barzdas prisiseilioję lietuvišką popierą skuta, trypia, ir keikia. — (Tai tau, lietuvi, gerasis caras, geroji valdžia!)

— Ar tai da teip tamista paikas, kad teip mislyji, jog popierių lypit nieks daugiaus nemoka, kaip tik valdžia; ne da yr ir daugiaus tokių meisterių, kurie dėl tavęs gero daro.

Tą dieną visi valdžios šunes Naumiesčio pavieto, buvo pašventę tą dieną dėl prisiziūrėjimo senų kareivių ir užlaikymo tvarkos, ba nuo tos netvarkos visų valdžios tarnų pakinkiai miltus sijoj. Bet kada pajuto, kad pavieto laukuos yra popierių prilipę prastuosius žemsargius išvijo krapštyt, skust tas popieras. O tik didpilviai drebėdami atliko to sušaukimo reikalus. Krapštytojai atsišaukimų, kurie buvo

gerai klijų pritraukti, daug turėjo darbo kol nuskuto. Bet Paberžupių kaime radosi popiera prilipę lauke šale kelio ant didelio akmens ir jos niekaip negalėjo nė nuskust nė numazgot. Ant rytojaus atvažiuo žandarai, norėjo išidėt tą akmenį į vežimą bet nepakėlė, tada su dideliu vargu jį apvertė, keikė lipintojus ir ir išvažiuo.

Tai ką mės užsipelnė su lipinimu. Lipykim ne tik su klijais, bet ir su protu; jei nesu-
gaus gal geresniu vardu šauks. *Kareivis.*

— 7 d. Liepos tarp *Naumiesčio* ir *Sintautų* pasirodė keli atsišaukimai, kuriuos draskė jau ne žandarai, ne žemsargiai, bet pats sekretorius. Kaip tai greit apsilėjo gudai! Pirmiaus niekam nebuvo valna nagus prikišti prie „atsišaukimo“ apart gudų, o dabar jau prisakė lietuviui katalikui lupti atsišaukimus. Nors tas nieko nesupradsams su džiaugsmu ir su gudišku pasigėrėjimu lupo, bet lupo jau ne gudiškai. Jis jau neišdrožė medžius, nė stulpus, kaip tai gudai daro, bet kiek galėjo tiek nukrapštė ir dabar da galima aiškiai matyti, kur buvo atsišaukimas.

Apie tai trumpai pamislyjus nieko keisto nepamatsi, ale i tokį dalyką išgylinus ir apsvaščius, didelė atmaina yra, gal gudams nusibos atsišaukimus draskyt ir jų nedraskys, tada žmonės galės lengvai skaityti.

Bet da daug darbo ir vargo reikia pridėti iki tam siekiui.

— Tulame kaime žemsargiai rado prie stulpo kokią ten rausvą popierą ir pasišaukė šaltyšių, prie kurio akių nuplėšė, šaltyšius kada pažiūrėjo, pamatė koki ten paveikslą ir nežinojo ar angliškai ar prancūziškai parašyta, tik tiek matyt buvo, kad buta muilo suvyniota. Žemsargis susivyniojo tą popierą į kitą popierą ir nusi-
vežė sau pasakodams: „na, tegu jie lipina, čiot jėvo...“, kaip pabaigs popieras, nelipys“. Bet ar kada pabaigs tie „neblagonadiožnieje“?

— Tada pabaigs, kada laisvę gaus....

Sėsupkrantis.

— *Raugalų* (Naum. p.) kaime viens ukininkas, rytmetį anksti atsikėlęs rado prilipę lietuvišką popierą prie durų savo gričios. Tada pakėlė lermą, prikėlė patią, vaikus, pats pribėgęs gramdo pačiai prisakė tuojuas vandens atvyrēt, vaikus išvijo ties triubų kampais žiūrēt, ar kas neateina. Su peiliu skuto, su karštu vandeniu mirkino, ant galo da liko, tai su oblium išobliavo. Tai vis padaręs, visą dieną drebėjo, net valgyt negalėjo.

Tą pačią dieną žemsargiai atvažiuo į *Paberžupius* ir rado popierą prilipę prie kryžiaus, kurią keikdami skuto. Ukininkas, ant keno lauko tas kryžius pasigriebęs kuolą atbėgo bartis kad kryžiaus kvarbą gadina. Žemsargis išgirdęs barimą suriko:

— „Gvizi ti su dantims, a kam prilipinai“.

— „Aš neprašau, kad čia kas man lipytų, bet ir nenoriu, kad kas draskytų ir gadytų mano kryžių, ar užmokėsit, paskui“!

Tada žemsargiai jau teip bjauriai neskuto, atsinešę šiaudų trynė, su šiltu vandenio liejo. nubėgę į viryklą mazgotes susirinkę trynė, bet buvo teip pridžiuvę, kad nutryt negalėjo, tik išterlijo.

Žaibas.

— 25 d. Kovo *Naumiesty* da žemsargiai tapo patupdyti policijos viršininko į belangę ant 2 parų dėl atsisaukimų. Mat tuodu žemskiu vieną naktį buvo pastatyti ant sargos o ant rytojaus rado prilipinta atsisaukimų. Tasyk viršininkas nežinojo ką daryti iš piktumo ir žemskiaus grumojo, sakydamas, kad kitąsyk už tokį prasikaltimą da daugiau nubausijs. Dabar žemsargiai tik ką atsikėlę visi bėga po gatves jieškodami atsisaukimų ir suradę neneša juos savo viršininkui parodyt, bet juos slepia nuo jo.

Gluosnis.

— *Padovinio* val. (Kalv. pav.) Kaip visur teip ir pas mus pirmą dieną sekminių tapo išlipyti atsisaukimai. Žandarai kaip siute siuvo ir da dabar nepaliauja šnipinėję. Jau net ir vaitas žada atsisakyti nuo „stuikos“ praėjus metams. Pernai už tai metė kaltę ant rubsuvio Miko Petraičio, bet jis tapo užmuštas, tai dabar jieško kokio tai kurbiaus. Suvalkų gbernatorius ir žandarų pulkaunikas, kaip girdėt ima nagan Senapilės žandarų viršiniką Krilovą, bet tas nabagas niekaip ne stengia surast kaltininkus.*) Pas Suvalkų viršinikus dabar esanti tokia nuomonė, kad tie, ką lietuviškai šneka, esą aršesniais už socialistus ir anarchistus. Daugumas lietuvių, bijodami nustot tarnystės, slepiasi su savo lietuviška kalba.

Karys.

Senapilės. Per sekmines 1901 m. pasirodė daugelyje vietų išklijuoti lietuviški atsisaukimai. „*Kas turi ausis te klauso*“. Kaipkur buvo teip puikiai prilipinta, jog per kelias dienas stovėjo nenuplėšti. Atsiskaitė, kas norėjo.

Gandras.

Lietuviai svetur.

Sviesos Dtė Skotijoje gyvuoja pusėtinai ir stipriai. Draugystės pinigiskas padėjimas šiaip išrodo. Nuo praėjusių metų liko kasoje sv. 2. 10. 11, nuo 1 d. sausio iki 1 d. Liepos inėjo svarų 26. 8. 4 $\frac{1}{2}$, iš viso inėjo svarų 28. 19. 3 $\frac{1}{2}$. Išėjo nuo 1. d. Sausio iki 1 d. Liepos svarų 18. 0. 1 $\frac{1}{2}$. Lieka kasoje 1 d. Liepos 1900 m. svarų 10. 19. 3.

Centrališkas kasierius

F. Vasiliauckas.

*) O gal da ir dabar Mikas Petraitis lipina atsisaukimus? (Žr. „numirėlių darbai“)

Red.

Iš svetimų šalių.

Karė Kynuose. Štai ką rašo*) mums iš Philippinų vienas Amerikos kareivis-lietuvis:

„Aš pribuvau į Kynus pernai 28 d. Liepos. 4 d. Rugpjūčio jau radau apimtus ir sudegintus miestus Taku ir Tien Tsin. Ant dirvų javai buvo nuganyti, arkliai, mulai vežimai, tapo paimti kariūnėi ant naudos, jaučiai karvės, avys, ir naminiai paukščiai sunaudoti valgiui. Teip buvo viskas išpustyta, kad, gali sakyti, vandens šuliniuose nepaliko, viskas išrodė, kaip išluota, nelyginant po žemės drebėjimo. Maskolija ir Japonija tyčia išdegino visus gyvenimus Kyniečių abipusiai geležinkelio, kad toj vietoj ne galėtų užsilaikyti „maištininkai“ (teip vadina kyniečius ginančius savo žemę ir laisvę nuo užpuolikų).

Apie Pekiną, Kynų sostapilį triobų ne degino, bet paėmė viską nuo žmonių, ką tik galėjo (maistą, drabužius, pinigų), kitus išrėdydavo ir palikdavo nuogus. Pekine ne tik kyniečių turtus užgrėbė, bet apiplėšė teipgi karališkus palocius.

Suimtų laike karės kyniečių ne labai čėdijo, tankiausia galą darė, sužeistuosius da gyvus užmušdavo. Žudė ne tik kareivius, bet ir visiškai nekaltus žmones, moteris, dagi jaunas merginas-kudikius pirma išžagindavo o paskui užmušdavo. Kas turėjo paslėpęs savo pinigų ir jų nenorėjo išduoti plešikams, tam degindavo kojų podus, badydavo jį su adatomis, o kad ir atiduodavo pinigų, vis gi jam galą padarydavo.

Bejieškodami pinigų kareiviai draskydavo netik gyvus, bet ir numirėlius, iškasdavo iš žemės lavonus, dagi senei palaidotus — o vis dėl turtų pinigų!

Laike tos karės bereikalo buvo nužudyta tukstančiai žmonių, man nekartą tai net ašaros bėgo, žiurint į žvėriškus darbus ir apsigėmimą kareivių su kyniečiais.

Tai mat atėjo neva civilizuotų (apšviestų) tautų kariūnėnės daryti čion teisybę. Teisingai yra pasakyta maldų knygoje: „nuo bado, maro, ugnies ir vainos išgelbėk mus pone“! Tie misi-jonoriai tai reikėtų visi pakarti. Jie lando į kitas žemes neva mokintie laukinių žmonių, o o tai daro vis dėl savo to bedugnio kišenius ir dėl kapitalistų“.

A. B. Sujeta.

Co. K. 14. U. S. Inftry.

American Azmy, Manila, P. S.

Apie Maskolijos studentų sukilimą. Daugelis skaitytoju yra girdėję apie sumišimus studentų, bet tikros to atsitikimo priežasties veikiausia nežino.

*) Laiškas rašytas 5 d. Balandžio š. m. Maniloje, Philipinuose. Atėjo 17 d. Gegužės, taigi ėjo apie 40 dienų.

Red.

Po sumišimų studentų du metai atgal ministeriai apgarsino, kad tie studentai, ką prigulėsi prie sumišimų ateityj busią ataduoti kariumenėn ant 3 metų. Tuom tikėjosi valdžia suslėgti visiškai pasipriešinimą studentų universitetuos ir kitose mokyklose, nes manė, kad nieks nenorės patekti ant teip ilgo laiko i kariumenę (baigusieji mokslą paprastai esti kariumenėj 1 metus). Pereitą rudenį Kijere studentai subruzdėjo dėlei paskyrimo i profesorius negeistinos jiems ypotos. Valdžia sušaukus sudą iš policijos ir profesorių, nepasigėdėjusių sėst drauge su policija, be gilaus tyrinėjimo atidavė 179 studentus i kariumenę ant 3 metų. Apie kalėdas žinia apie tai aplėkė visas augštesnes mokyklas.

5 kovo sukilo dėlei to Petrapilės ir Char-kovo studentai, iš kurių vieni tapo areštuoti, kiti išsiuntinėti i savo tėviškes ir t. t.

8, 9, 10 ir 11 kovo sukilo Maskvos studentai drauge su studentėms, iš kurių teipgi tapo daug areštuota daug išsiuntinėta i tėviškes. Randas laike sumišimų Maskvoj apgarsino per profesorius, kad įstatai apie atidavimą studentų i kariumenę nebusią pritaikyti prie šių sumišimų. Bet tas nieko negelbėjo. 17 kovo vėl sukilo. Bet valdžia niekur teip žvėriškai neapsėjo su studentais, kaip Petrapilėj po akių caro ir ministerių. Da iš vakaro inkalbėjo kazokams, juog studentai nori užmušt carą; išanksto davė jiems monopolkės jų indrąsinimui ir kada manifestantų prisirinko daug paleido lig kokius žvėris ant neginkluotų žmonių. Kazokai pliekė lygiai vyrus ir moteris, studentus ir profesorius. Kada kazokai apilso leido žemskius i darbą, tie mušė net cerkvėj susirinkusius. Suvisai užmušta tapo turbūt 4 vyrai ir 5 moterys, o valdžia apgarsino buk buvę 18 vyrų ir 15 moterų sužeistų o užmušta nei vieno nebuve. Bet ir sužeistų buvo nesulyginant daugiau. Randas perkreipdamas faktus tuo apgarsino apie mušį bijodamas, kad nepaklystų teisingesnės žinios iš privatiškų šaltinių.

Tai kas darosi po akių caro ir ministerių! Tai ko mes galim tikėtis nuo augštesnės valdžios! Valdžia negalėdama suvaldyt studentus nei atidavimu ir kariumenę nei areštavojimais tvėrėsi už barbariškų įrankių, už nagaių ir šoblių. Tai vis dėstis pradžioj XX-to amžiaus.

Kazys.

Judošių veislė.

Jau kelis kartus buvo aprašyti nedori darbai garsaus piktadėjo lietuvių Džiarabo-Marmos, kuris basiai kankino nekaltus Sasnavos ukiničius. Jau keturi metai, kaip sasnaviečiai iškilmingai išlydėjo iš Sasnavos Džiarabą vaikams i tvoras su šakaliais bebarškinant ir sunims bestaugiant;

dabar tas *Džiarabas-Marma, prisidaves prie maskolių paslaptinės policijos*, neduoda nekaltiems Sasnavos žmonėms pakajaus; turėdamas apie Sasnavą šnipukus ir denuncijantus pavidale Paulia-antano ir kitų-tokių, dažnai rašinėja pas juos laiškus, klausinėdamas, ar (a) kuris iš Sasnaviečių neskaito lietuviškų laikraščių ir knygu. Dėlei patvirtinimo tos teisybės, štai atsiunčiu i Redakciją vieną iš tokių laiškų Džiarabs-Marmos, patėkusi i mano rankas, rašytą i Šnipuką Paulia-antani, gyvenantį Kelmynėje, netoli nuo Sasnavos. Tame Džiarabo laiške, rašytame maskoliškomis litaromis Džiarabas-Marma pirma išgria patį Paulia-antani paskui aprašo savo gyvenimą Levkintanuose, (Mereslavo par. Kalv. pav.) kur dabar yra jis mokitojum pradinės mokslo; toliau paliepia išklausinėti ir dasižinoti viską detališkai apie judėjimą lietuvių tarp Sasnaviečių, ant galo prašo pašnypinėti šnipuko apie savo kaltinikus. Štai tas laiškas. *)

Levkintanai 11 d. Listopado 1899 m.

*„Ant to sykio įdedu rublį,
tik gerai padaryk, tai bus daugiau“.*

Pašlovintas Antanai!

... Čia vis tie patys žmonės, tik žinoma tokio vyro teisingo, atverto, blaivaus razumo ir visus reikalus numanancio ir be jokių falšųvų dadeckų, kaip sveikas dėl mus buvai, tai nē su žvake neatrastum, jau tokio šiandien neturime ir gal jau neturėsime! Nēra beveik tos dienos, kad mudu terp savęs su savo žmona nepaminavotume apie tave, kaip sveikas dėl mus buvai prieteliu iš visos širdies ir visumieliausiu visuose musų reikaluose. Galėdavote ir jus patys suprasti, kad esate mylimas svečias; ale užtiesa, ir verti tos meilės buvote, nes nebuvo to darbo arba reikalo, kad nebutumėte paklausę manęs apie jį; ar buvo šilta ar šalta, ar sunku, ar lengva, ar toli, ar arti, ar linksma ar liudna ir teip toliau...

Turiu penkis vaikus ant stancijos; tie gerai daduoda, ba gerų bagočių — da didesnių, kaip pas Sasnavą paplėntėje Dagilius. Tuom sykiu esame da visi sveiki ir linksmi; ir tau Antanuli su tavo žmona ir kudikiais žiėjame mes nuo P. Dievo sveikatėlės ir viso gero pasivedimo jusų darbuose ir rūpesčiuose

Dabar mielas Antanuli prašau buti da man ir tokiu prieteliu, kaip buvote ir pirmiau; ką aš jus prašysiu žemiau parašytus reikalus padaryti; tai Antanuli prašau, kad pasakytumėte man, tai aš paskui žinosis kaip pakėravoti; o tau, Antanuli, už tokią didelę prietelystę bus pilnai užmokėta; tai yra *prašau turėti ant pomieties Sasnavos Kurtinaitį, Ruškį, karabelniką Jesevičių, Sasnavos kleboniją ir visus, kuriuos tik prijaunti skaitant lietuviškas gazietas ir knygas* ir visokias lietuviškas pliovones. *Jeigu ką tik dasižinotum, tai tuojaus duok man žinoti, o aš su jais saviškai padarysiu.* Lab-jau dasižink apie Kurtinaitį, tą mano didžiausią neprieteliu, nes per jį aš turėjau išeiti iš Sasnavos ir teip daug nukentėti; jau apie kelis sykius aš sakiau, kad aš jį turiu iškasavoti iš Sasnavos; žandarai, teisybė, jam nieko nepadare, tai nors kitaip aš jį iš tos Sasnavos išrausiu. O su Ruškiu tai teip padaryk: *Susitik kur nors su tuom Kaziu Ruškiu durnium ir klausk jojo, ar*

*) Praleidžiamė dėlei stokos vietos keliolika eilių iš pradžios laiško ir aprašymą jo gyvenimo. Red.

jų Endrius turi daug knygų, kas ant tų knygų lietuviškai skaitosi, kur tas knygas laiko paknojęs ir kada pats skaito; apie ką tose knygose skaitosi, ar apie ciecory, ar apie gaspadorystę, ar mažą apie kokius kitokius dalykus; ir agulniai dasizinioti, ar neatneša, kaip pirmiau, į Sasnavą pas ką nors iš Prūsų kokių nors lietuviškų skaitymų; jeigu atneša, tai pas ką atneša, kada ateina, kaip ilgai buna atėjęs, kur tos knygos pakavotos ir teip toliau.

Juk žinai, pašlovinas Antanai, kad apie Sasnavą daug mano pinigų liko paskolinta; dėltogi da turėk ant pomieties šituos mano kešeninius gimines:*) Manelį Motiejų ir Adomą Luobikį iš Sasnavos; Vincą Lazdauską, Kauką**) ir kunigonį iš Angstosios; Jurgį Pucetą iš Smilgių, Joną Vasilauką iš Smokų, Vincą Anekaitį iš Sulimos-Budos, Žalnieraitį ir Raibikį iš Kusų ir Kazimierą Cernaucką iš Nendrinų. Jeigu ką šleto apie juos išgirstum, ar mažą ketina kam parašyti, ar parduoti savo majontką, tai prašau man apie tai parašyti; jeigu apie katra nebūtų gali-na dasizinioti Sasnavoje, tai mažą galima i toliau nueiti; už tai jumis bus labai gražiai net su žadekavone užnagradyta. Kitą sykį, jeigu pareitų kalba apie mane su Stanislovu Jakubaucku,***) Sasnavos vargamistra, tai gali atvirai su juom kalbėti, ba jis teipogi mano yra prietelius. Kaip sueisi Manelį Sasnavos, tai jam teip pasakyk: sako, aš mačiausi su Marma Starapolėje ir jis man sakė, kad, jeigu Manelis neatsisųs man 200 r., tai Marma skųs i sudą už visus pinigus ir tokiu budu padarys daug kaštų. Ir teip kožnam šnekėdamas duok suprasti nibi, kad tu jam praneši, kaip prietelius gero darydamas; ir teipogi prašau tą patį padaryti su Kunigoniū Angstosios ir agulniai su visais mano kešeniniais giminėmis, aukščiasis paminėtais; jeigu ką kuris kalbės ant manęs, ar žadės atiduoti, ar ne, tai prašau man parašyti; apie tai niekas nežinos; teipogi prašau danešti man visokias naujienas, kurios dėl manęs gali būti nadingos ir agulniai kas skaito ir kas rašo tas lietuviškas plivones; užtai bus jums labai gražiai užmokėta. Jeigu nėsate ant sluzbos, tai prašau ateiti, arba atvažiuoti pas mane ant kelių dienų, tai nors mielai ir linksmai apie viską pasišnekėsime. Juk Lovkintaniai nuo Sasnavos netoli, vos tik apie trys mylios kelio. Bukit' sveiki

Vincas Marma, mokytojas.

Adresas pas mane:

*Lavkintanskomu učiteliu, Balkunskoj
gminy, Kalvarijaskogo, ujezda
Vikentiju Marmo
čerez pos. Simno.*

Toki tai yra mus tėvynės judosiaus darbai ir rupeščiai! Nežiurint ant to jis da gyvena ant tos žemės, kuri jį užaugino, jis gyvena tarpe lietuvių, tarpe tų žmonių, kuriems jis prapultį taiso norėdamas juos pražudyti su kunu ir dušia!

Sakalas.

Nuo Red. Apskelbdami šį svarbų dokumentą apie prigulėjimą mokinio Marmos

*) Reikia žinoti, kad Džiarabas Marma yra baisus nuominikas, nes nuo 100 rub. ima po 25% ant metų; dėltogi jojo kapitalas labai greit auga; jau dabar turi apie 20 000 rub pinigų.

**) Pas Kauką Augstosios Džiarabą-Marmą žemskiai suėmė bevagiant nuo Kocelos Senapilės revento 400 r. Apie tai buvo rašyta „U-ke.“

***) Stasys Jakubauckas, Sasnavos vargamistra yra didis šnipukas, jis ką tik dasizino apie lietuvių, tai tuojaus daneša Marmai Džiarabui, o šis maskoliams, nes Marma Džiarabas priguli prie paslapinės maskolių policijos: jis yra apmokamas maskolių pinigais.

Džiarabo prie slaptos policijos ir apie jo bičiulius Paulia-antani iš Kelmynės ir Sasnavos vargamistrą St. Jakubaucką, mes tikimės, kad Lietuviai neužilgo pasirūpūs prašalyt iš savo tarpo minėtus judosius.

Numirėlių Darbai.

Apie Sasnavą jau ir vėl prasideda persekiojimas nekaltų sasnavičių: nuo kelių jau sąvaidų rytai ypatingai nedėliomis ateina iš Senapilės žemskiai ir žandarai lupinėti atsišaukimų, kurie garsina maskolių šunybes; tie atsišaukimai parašyti lenkiškoj kalboj ir apsakodides bausmes už paslaptą mokinimą vaikų po kaimus; atsišaukimų daugiasia buna išlipinta ant tvorų kapinyno:*) Kas ryt's nedėliomis žemskiai, žiurėk, ir skuta su šoblėmis lentas tvoros. Senapilės žandarams ir žemskiams tie atsišaukimai užduoda daug rupeščio; raudonsiuliai, žinodami savo „šluštą“, dar naktimis iš subatos i nedėlią keliauja į Sasnavą plėsti tų atsišaukimų. Maskolių policija labai nori susekti lipintojus tų atsišaukimų ir net pinigus moka Paulia-antaniui ir kitiems už išdavimą lipintojų; bet viskas veltui, maskolių policijai įtas nepasisėkė iširti. nes, kaip girdėt, tą darbą atlieką numirėliai, paguldėti ant Sasnavos kapinyno.

Mat dėlei skundų Džiarabo-Marmos sasnavičiai turėjo labai daug nukentėti nuo maskolių: vienus maskoliai ištremė į Gudiją, kitus sukišo į Kalvariją, o trečius atidavė priežiurai policijos; dėltogi sasnavičių seniai ir proseniai, matydami, kad nekaltus Sasnavos žmones maskoliai labai baudžia, užstojo už juos. Tie numirėliai begulėdami Sasnavos kapinėse išsirupino pas V. Dievą lenkišką spaustuvę ir dabar jau keli mėnesiai, kaip velia lenkiškus atsišaukimus ir lipina juos ant tvorų kapinių.

Kodėl jie ne lietuviškus, ale lenkiškus atsišaukimus lipina, tai ne sunku suprasti; mat kada jie dar gyveno ant šios pasaulės, tai tada maskoliai pavyldavo kaimuose mokyti vaikus lenkiškai. Sasnavoje tuomet mokino lenkiškai garsus tarp Sasnavičių Drezas;**) tuomet dar lietuviai nebuvo pabudę, kaip dabar, iš gilaus miego, — tada dar viskas ėjo pagal lenkiškąjį kurpalį. Numirėliai Sasnavos kapinyno persiėmė taja lenkiška dvasia, ir dabar, nors jau ir senei įlsisi kapuose amžinu miegu, bet visgi neužmiršta to, ką jie išmoko dar kudikiais bebudami. Ale kur tau užmirš, ugi p. Drezas

*) Sasnavoje kapinės yra ant bažnytinio šventoriaus.

**) Drezas buvo prancuzas; jis tarnavo Napaleono I kariuomenėje ir buvo paprastas kareivis; 1812 met. pasilikęs Lietuvoje, apsidėdė su lietuvais ir tarp Sasnavičių pagarsėjo kaip mokytojas žmogus; jo mokininių yra daug knygų

už nemokėjamą lenkiškai skaityti arba rašyti, arba už sušnekėjamą lietuviškai, tuojaus prie kaklo prikabinavo lentą.*) lygiai tokią, kaip dabar mūsų ukininkai kabina piktesniems šunim's, kad maskolių policija neužrašytų bausmės.

Jeigu p. Drežas įkvėpė tokį lenkišką svaigulį savo mokytiniams sasnavičiams, kad jie nors jau ir senei numirę, bet visgi neužmiršta savo lenkiškos kalbos, tai už ką gi kalti dabar gyvenantieji Sasnavičiai; kam juos dabar persekioja maskolių valdžia už lenkiškas proklamacijas? Ką dabartiniai sasnavičiai kalti už prasižengimus prieš maskolių valdžią savo senų-prosenų-numirėlių. Policija limpa ir kabinėjasi prie Sasnavičių įtikėdama melagingiems skundams Paulia-antano, Marmo-Džiarabo ir kitų. Jeigu tai būtų prilipinėti lietuviški atsišaukimai, tai sakyčiau, sasnavičiai juos lipdo ir nori sužadinti kitus savo brolius prie lietuvių, bet-gi dabar atsišaukimai lenkiški-taigi sasnavičiai apie tuos atsišaukimus nieko nežino, ir darbas susekti lipintojus — tai yra šauksmas pustynėje.

Vėsula.

Visokios Žinios.

Ant šimto tukstančių (100 000) gyventojų *pradinių* (liaudinių) *mokyklų* yra:

Anglijoje 166, Šveicarijoje 158, Vokietijoje 143, Francijoje 142, Austrijoje ir Vengrijoje 130, Rusijoje tik 38!

Kur eina žmonių sudėti pinigai. Rusų valdžia ketina šimet išleisti visos Rusijos žmonių apšvietimui 33 milijonus rublių, o vienam carui algos 13 milijonų. O iš nesuskaitytų savo dvarų ir girių caras turės dar kitą tiek, tai yra iš viso beveik tiek pat, kiek gaus visa Rusija savo apšvietimui. Todėl nėra ko stebėtis, kad rusai taip tamsūs, kaip bato aulai. Užtat visų tų tamsuolių suvaldymui, arba kitaip sakant, visiems gubernatoriams ir žandarams valdžia paskyrė 88 milijonus rublių, o užlaikymui kariumenės 418 milijonų rublių.

Badas Maskolijoje. Valdžia apgarsino, kad dėl pernykščio javų neužderėjimo *šešiose didelėse gubernijose žmonės nebūturi ką valgyti*. Gailėdama savo pinigų, valdžia prašo visuomenės, kad sušelpų tuos vargdienius, kas kiek išsigalėdamas. Turbut ir pas mus pradės rinkti pinigus. Nebukite kvailiai, neduokite. Sakykite, jei valdžia išsigali milijonus išleisti kyniečių žudymui, tai turi išsigalėti ir savuosius papenėti. Mes turime savo reikalus. Mums juk nieks nepadeda!

Atgalainis.

Pakėlė valdžia muitus. Rusų valdžia plaka mus, kiek tik tai spėkų turi, ir dar ramina, kad neskaudžiai plaka. Nors carui, girdi, ir

*) Ar negalima būtų, tokią lentą kur nors atitikti? Butų gera ją turėti mūsų Tautiškaame Muzejuje. *Red.*

reikalingi pinigai nekaltiems kyniečiams mušti, vienok neuždėjo naujų mokesčių, tik tai padidino muitą ižezamųjų iš užsienio pirkinių. O tuos pirkinius, sako, pirkia tik tai turtingieji, teip juk ukininkai nieko buk neprastosia. Tai netiesa. *Padidino muitą* už tokius pirkinius, be kurių vargdieniai negali apseiti: *už pipirus, karą, silkes* ir t. t. Už silkių bačką mokėdavo 4 rublius muto, o dabar mokės 6 rublius. O kas daugiausiai silkes valgo, kad ne vargdieniai? Už silką pakėlė muitą tik tai ant 10 kapeikų, o už bovelną ant 30 kapeikų. O juk vargdieniai silkų nenešioja!

Už brangiuosius vynus, ižezamus iš užsienio, muto nepakėlė, nes juos geria rusų urėdininkai.

Kankintinių kasa.

J. Levinckas ant balius surinko nuo svečių 27 d. gegužės Londone	8 šil. = 8,00 Mk.
V. B.	2 šil. = 2,00 "
kasoje buvo (žr. „Ūk.“ N 7)	— 1461,36 "
iš viso 1471,36 Mk.	

Rokaičiai 10 VIII 01.

D. Saunus.

Prenumeratoriams iš Lietuvos.

Prie šio numerio pridėdame priedą atsišaukimą „Tėvynės pagalbos šaukias“.

Į Tėvynės mylėtojus.

Nenorėdami palikti raštus nespaudintais mes norėtume padidinti „Ūk-ą“, bent ant pusės lanko. Šį kartą išleidžiame „Ūk-ą“ *dvių lankų* didumo. Dėlei tokios atmainos pasididina kaštai atspaudimo raštų.

Kadangi ir apskritai imant spaudos kaštai neprisi-dengia pinigais, surinktais iš pardavimo mūsų laikraščių ir knygu, per tai reikalingos yra aukos — ir tai greitame laike! (žr. atskaitas „Varpe“ praėjusių metų).

„Ukininko“ Red.

Atsakimai.

Naujai Spėkai. Tamistos raštelį talpiname „Nan-jenose“. Praneškite mums ir apie atsitikimus iš para-pijų, valščių, sudų, mokyklų . .

Mėmelei Sarama ir „Atbulainiams“ išsiuntėme į Ameriką, o „Liuosininkas“ pasilikame sau, nors ir jų ritmas ne visur uždabotas (žr. „Tiesos eilėms rašyti“, Varpas 1898 m. NN 1, 2 ir 3).

J. Galiniui „Dainius“ išsiunčia į Ameriką. 4 ir 5 posmas tapo paraišyti pagal Tamistos norą. „Kas dien ant dangaus“ pasilikame sau: turinys jų ir dvasia gera, tik forma nelabai gera.

A. Sujefai, Amerikos kareiviui. Tamistos ilgus laiškus iš Philipinų ir Japonijos išsiuntėme į Ameriką, vieną pasilikome sau.

Amor'ui Eiles „Mylėkimės“ mums netinka.

Bendrui. Ar negeriaus būtų vietoj „Starpolė“ sakyti „Senapilė“ (sul. „Naumiestis“, o ne „Vladislavovas“).

Apgarsinimas.

Paveikslas Dr. V. Kudirkos

didelis 19×24 colių. Prekė 30 kap.

Gaunamas pas **J. Lapiną, Tilžėje.**